आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीति

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं

असार २०८२

गभर्नर प्रा.डा. विश्वनाथ पौडेलले

२०८२ असार २७ गते

सार्वजनिक गर्नुभएको

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीति

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बालुवाटार, काठमाडौं

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
नेपाल

फोन नं.: ०१-५७१९६४१
वेभसाइट: www.nrb.org.np

विषय सूची

पृष्ठभूमि १

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको कार्यान्वयन स्थिति २

- आर्थिक तथा मौद्रिक परिसूचकहरूको स्थिति २
- तरलता व्यवस्थापन तथा ब्याजदर २
- क्षेत्रगत कर्जा, विपन्न वर्ग र सहुलियतपूर्ण कर्जाको स्थिति ३
- अन्य प्रमुख नीतिगत व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन स्थिति ४

समष्टिगत आर्थिक स्थिति र परिदृश्य ५

- अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति एवम् परिदृश्य ५
- राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति समीक्षा एवम् परिदृश्य ६
- वास्तविक क्षेत्र ६
- मुद्रास्फीति ७
- बाह्य क्षेत्र ८
- सरकारी वित्त ८
- मौद्रिक तथा वित्तीय क्षेत्र ९

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा, संरचना र मौद्रिक उपाय ९

- कार्यदिशाको आधार ९
- मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा ११
- मौद्रिक नीतिको संरचना र लक्ष्य ११
- अन्तरिम र सञ्चालन लक्ष्य ११
- मौद्रिक उपकरण ११

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को वित्तीय क्षेत्र र विदेशी विनिमयसम्बन्धी नीति १२

- नियमन तथा सुपरिवेक्षण १३
- लघुवित्त १५
- भुक्तानी प्रणाली १७
- सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण १७
- वित्तीय समावेशिता र ग्राहक हित संरक्षण १८

अनुसूची १ मौद्रिक प्रक्षेपण १९

अनुसूची २ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको लक्ष्य तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन स्थिति २०

तालिका सूची २१

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीति

पृष्ठभूमि

१. नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ बमोजिम आर्थिक स्थायित्व र अर्थतन्त्रको दिगो विकासको लागि मूल्य र शोधनान्तर स्थिरता कायम गर्ने मूलभूत उद्देश्यका साथ यस बैंकले आर्थिक वर्ष २०५९/६० देखि मौद्रिक नीति सार्वजनिक गर्दै आएको छ। यस शृङ्खलामा आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीति चौबिसौं रहेको छ।

२. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीतिमा अघिल्लो आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीतिको समीक्षा, आर्थिक तथा वित्तीय स्थिति एवम् परिदृश्यको विश्लेषण, नीतिगत व्यवस्था र प्रमुख कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको छ। यसका अतिरिक्त विदेशी विनिमय व्यवस्थापन, वित्तीय क्षेत्र सुधार एवम् नियमन, भुक्तानी प्रणाली, लघुवित्त, वित्तीय पहुँच एवम् ग्राहक संरक्षण र सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण लगायतका नीति तथा कार्यक्रमहरूसमेत यस मौद्रिक नीतिमा समावेश गरिएको छ।

३. विश्वको आर्थिक वृद्धिदरमा क्रमिक सुधार देखिए तापनि पछिल्लो समय भूराजनीतिक तनाव र कतिपय मुलुकको कठोर व्यापार नीतिको कारण अनिश्चितता बढेको छ। तथापि, विश्व मुद्रास्फीतिमा क्रमिक सुधार आई कोभिडपूर्वको स्थितिमा पुग्न लागेको अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको विश्लेषण रहेको छ। आर्थिक वृद्धिदर र मुद्रास्फीति दुवै न्यून रहेका विश्वका अधिकांश मुलुकका केन्द्रीय बैंकहरूले आर्थिक विस्तारलाई सहयोग गर्ने लचिलो मौद्रिक नीति अवलम्बन गर्न थालेका छन्।

४. अर्थतन्त्र क्रमशः लयमा फर्कन थालेको छ। मुद्रास्फीति वाञ्छित सीमाभित्र रहेको छ। विप्रेषण आप्रवाह, विदेशी पर्यटक आगमन र निर्यातको बढोत्तरीले विदेशी विनिमय सञ्चिति बढेको छ। विगत दुई वर्षदेखि सङ्कुचनमा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरूसमेत विस्तार भई आर्थिक वृद्धि दर अघिल्लो वर्षको तुलनामा सुधार भएको छ।

५. बैंकिङ क्षेत्रमा तरलता पर्याप्त रहेको कारण निक्षेप र कर्जाको भारित औसत ब्याजदरहरू घट्दो क्रममा रहेका छन्। औसत मुद्रास्फीतिभन्दा निक्षेपको औसत ब्याजदर उच्च रहेको छ। बढ्दो तरलता र घट्दो ब्याजदरको लाभ अर्थतन्त्रले लिन सक्ने स्थितिमा रहेको छ। वित्तीय क्षेत्रमा स्थायित्व कायम रहेको छ। तथापि, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको निष्क्रिय कर्जा अनुपात तथा गैरबैंकिङ सम्पत्ति र कालोसूचीमा पर्नेहरूको सङ्ख्या बढ्दै गएकोले सजग रहनु पर्ने स्थिति छ।

६. वित्तीय सेवामा नागरिकको गुणस्तरीय पहुँच अभिवृद्धि गर्ने, लगानीलाई पुँजी निर्माणमा प्रोत्साहित गर्ने र वित्तीय प्रणाली स्वस्थ र सबल बनाउन नीतिगत, संरचनात्मक र कार्यगत सुधार आवश्यक देखिएको छ। यसका लागि तथ्य र तथ्याङ्कमा आधारित नीति निर्माण, अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यासअनुरूपको विवेकशील नियमन, प्रभावकारी सुपरिवेक्षण र ग्राहकमैत्री बैंकिङ

उत्पादनशील क्षेत्रमा जोड दिनु आवश्यक छ। त्यसैगरी, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट प्रवाह हुने सेवालाई कसरी सरल बनाउने विषयमा गर्दै बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको संरचना र कार्यान्वयनमा पुनरावलोकन गर्नु आवश्यक देखिएको छ।

७. उपर्युक्त पृष्ठभूमिमा मौद्रिक नीति तर्जुमा गर्दा अन्तर्राष्ट्रिय, राष्ट्रिय आर्थिक तथा वित्तीय स्थिति एवम् परिदृश्य र यस बैंकको पाँचौं रणनीतिक योजनालाई आधार बनाइएको छ। नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेट र सोह्रौं योजनालाई समेत ध्यानमा राखिएको छ। त्यसैगरी, नेपाल सरकारले गठन गरेको उच्चस्तरीय आर्थिक सुधार सुझाव आयोगको प्रतिवेदन, मौद्रिक नीति सुझाव समिति, वित्तीय क्षेत्र सुधार सुझाव कार्यदल र सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त राय/सुझाव समेतलाई मध्यनजर गरी आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीति तर्जुमा गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको कार्यान्वयन स्थिति

आर्थिक तथा मौद्रिक लक्ष्यहरूको स्थिति

८. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि मुद्रास्फीति ५.० प्रतिशतको सीमाभित्र कायम राख्ने लक्ष्य रहेकोमा २०८२ जेठ महिनासम्मको औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ४.२४ प्रतिशत रहेको छ। २०८२ जेठ महिनामा वार्षिक बिन्दुगत मुद्रास्फीति २.७२ प्रतिशत रहेको छ।

९. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिले कम्तीमा सात महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त हुने गरी विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम राख्ने लक्ष्य लिएकोमा २०८२ जेठ मसान्तमा कायम रहेको सञ्चिति १४.५ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहेको छ।

१०. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिले ब्याजदर करिडोरको माथिल्लो सीमाको रूपमा रहेको स्थायी तरलता सुविधाको ब्याजदर ६.५ प्रतिशत, तल्लो सीमाको रूपमा रहेको स्थायी निक्षेप सुविधाको ब्याजदर ३.० प्रतिशत र नीतिगत दर ५.० प्रतिशत निर्धारण गरी भारित औसत अन्तरबैंक दर नीतिगत दरको हाराहारीमा कायम गराउने सञ्चालन लक्ष्य तय गरेको थियो। २०८२ जेठ महिनासम्मको भारित औसत अन्तरबैंक दर ३.० प्रतिशत कायम रहेको छ। मौद्रिक नीतिको व्यवस्थाअनुसार तरलता व्यवस्थापनका लागि स्वचालित र नियममा आधारित खुला बजार कारोबार सञ्चालन गरिएको छ।

तरलता व्यवस्थापन तथा ब्याजदर

११. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनासम्ममा निक्षेप संकलन बोलकबोलमार्फत ८५ पटक गरी रु.६,२० खर्ब ८४ अर्ब ३० करोड तथा स्थायी निक्षेप सुविधामार्फत १३५ पटक गरी रु.६,७५३ खर्ब १८ अर्ब ७० करोड तरलता प्रशोचन भएको छ। यस अवधिमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले ओभरनाइट तरलता सुविधामार्फत उपभोग गरेको रु.१ अर्ब ७० करोडको सहायता

---
¹ कार्यान्वयन सम्पन्न

कुल रु.७३२ खर्ब ७० अर्ब ८० करोड रकमको प्रशोधन भएको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा विभिन्न उपकरणमार्फत कुल रु.६२८ खर्ब १८ अर्ब ८४ करोड रकमको प्रशोधन भएको थियो।

१२. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनासम्ममा विदेशी विनिमय बजारबाट कर्मचारी बचतको कुल ... रु.७,५७५ अर्ब ७५ करोड बराबरको प्रवाह भएको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा ... रु.८,५८३ अर्ब ७४ करोड बराबरको प्रवाह भएको थियो।

१३. हाल अल्पकालीन ब्याजदरहरू स्थायी निक्षेप सुविधा दरको आसपासमा रहेका छन्। बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबीचको भारित औसत अन्तरबैंक दर अघिल्लो आर्थिक वर्ष औसत ३.६२ प्रतिशत रहेकोमा २०८२ जेठसम्मको औसत ३.१९ प्रतिशत कायम भएको छ। त्यसैगरी, ९१ दिने ट्रेजरी बिलको भारित औसत ब्याजदर २०८१ असारमा ३.०४ प्रतिशत रहेकोमा २०८२ जेठमा २.९४ प्रतिशत कायम भएको छ।

१४. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको अल्पकालीन ब्याजदरमा कमी आएकोले निक्षेप र कर्जाको ब्याजदरसमेत घट्दै गएका छन्। २०८१ जेठमा वाणिज्य बैंकहरूको निक्षेपको भारित औसत ब्याजदर ५.५७ प्रतिशत, विकास बैंकहरूको ७.०० प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूको ८.२८ प्रतिशत रहेकोमा २०८२ जेठमा उक्त औसत ब्याजदरहरू क्रमशः ४.२९ प्रतिशत, ५.०२ प्रतिशत र ६.०५ प्रतिशत कायम भएको छ। त्यसैगरी, २०८१ जेठमा वाणिज्य बैंकहरूको कर्जाको भारित औसत ब्याजदर १०.५५ प्रतिशत, विकास बैंकहरूको ११.५२ प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूको १२.८३ प्रतिशत रहेकोमा २०८२ जेठमा उक्त औसत ब्याजदरहरू क्रमशः ७.९९ प्रतिशत, ९.७० प्रतिशत र १०.४८ प्रतिशत कायम भएको छ।

क्षेत्रगत कर्जा, विपन्न वर्ग र सहुलियतपूर्ण कर्जाको स्थिति

१५. २०८२ वैशाख मसान्तमा वाणिज्य बैंकहरूबाट लगानीमा रहेको कुल कर्जामध्ये कृषि क्षेत्रमा १३.९ प्रतिशत (रु.७४० अर्ब ८४ करोड), ऊर्जा क्षेत्रमा ९.० प्रतिशत (रु.४९८ अर्ब ०४ करोड) र लघु, घरेलु, साना एवम् मझौला उद्यम क्षेत्रमा १०.८ प्रतिशत (रु.५७० अर्ब ३९ करोड) रहेको छ। त्यसैगरी, विकास बैंकहरूबाट कृषि, लघु, घरेलु तथा साना उद्यम/व्यवसाय, ऊर्जा र पर्यटन क्षेत्रमा कुल कर्जाको ३६.४ प्रतिशत (रु.१३२ अर्ब ८८ करोड) र वित्त कम्पनीहरूबाट १८.८ प्रतिशत (रु.१९ अर्ब ६ करोड) कर्जा लगानीमा रहेको छ।

१६. वाणिज्य बैंकहरूबाट प्रवाह भएको कुल कर्जामध्ये २०८१ चैत मसान्तमा औसत ५.६ प्रतिशत (रु.२६२ अर्ब २३ करोड) कर्जा विपन्न वर्गमा प्रवाह भएको छ। त्यसैगरी, विकास बैंकहरूबाट ७.१ प्रतिशत (रु.३६ अर्ब १७ करोड) र वित्त कम्पनीहरूबाट ६.६ प्रतिशत (रु.६ अर्ब ६० करोड) कर्जा विपन्न वर्गमा प्रवाह भएको छ।

१७. नेपाल सरकारबाट ब्याज अनुदान प्रदान हुने सहुलियतपूर्ण कर्जा कार्यक्रमअन्तर्गत २०८२ जेठ मसान्तमा ५८ हजार ४ सय २८ ऋणीलाई प्रवाह भएको कर्जामध्ये रु.८४ अर्ब १० करोड कर्जा बक्यौता रहेको छ।

अन्य प्रमुख नीतिगत व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन स्थिति

१८. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले असल कर्जाका लागि कायम गर्नुपर्ने कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई १.२ प्रतिशतबाट क्रमश: घटाई १.० प्रतिशत कायम गरिएको छ। यसैगरी, Capital Adequacy Framework अन्तर्गत रहेको Countercyclical Capital Buffer बापत बैंक तथा वित्तीय संस्थाले थप गर्नुपर्ने पूँजी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि शून्य प्रतिशत रहेको छ। निर्माण व्यवसायका क्षेत्रमा प्रवाहित कर्जालाई २०८२ असारसम्म पुनर्संरचना र पुनर्तालिकीकरण गर्न सहजीकरण गरिएको छ। मार्जिन प्रकृतिका कर्जाको जोखिम भार १५० प्रतिशतबाट घटाई १०० प्रतिशत कायम गरिएको छ।

१९. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निष्क्रिय वर्गमा वर्गीकरण भएको कर्जा नियमित भएको ६ महिनापछि मात्र असल वर्गमा वर्गीकरण गर्न सकिने व्यवस्थालाई परिमार्जन गरी ६ महिनासम्म सूक्ष्म निगरानी वर्गमा वर्गीकरण गरी उक्त अवधिपछि मात्र असल वर्गमा वर्गीकरण गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ।

२०. सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण सम्बन्धमा सूचक संस्थाले पालना गर्नुपर्ने दायित्वका लागि Guideline on Targeted Financial Sanctions for Financial Institutions कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।

२१. पूँजीकोष गणना गर्ने सन्दर्भमा Regulatory Retail Portfolio अन्तर्गत गणना हुनसक्ने कर्जाको अधिकतम सीमालाई रु.२ करोडबाट बढाएर रु.२ करोड ५० लाख कायम गरिएको छ।

२२. बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई वातावरणमैत्री क्षेत्रमा कर्जा तथा लगानी अभिवृद्धि गर्न प्रोत्साहित गर्ने उद्देश्यले Nepal Green Finance Taxonomy जारी गरिएको छ।

२३. प्रिपेड कार्ड विदेशी मुद्रा खाताबाट खर्च गर्न सकिने सटही सुविधाको सीमा वृद्धि गरिएको छ। वस्तु तथा सेवा आयातसम्बन्धी सटही सुविधालाई सहज बनाई वार्षिक तथा प्रकरणगत सीमा निर्धारण गरिएको छ। नेपाल राष्ट्र बैंक विदेशी लगानी तथा ऋण व्यवस्थापन विनियमावली, २०७८ को चौथो संशोधनमार्फत विदेशी लगानी तथा ऋणसम्बन्धी व्यवस्थालाई थप सरलीकरण गरिएको छ। विदेशी विनिमय जोखिम न्यूनीकरणका उपकरण प्रयोगमा ल्याउन नेपाल राष्ट्र बैंक स्वाप कारोबार विनियमावली, २०८१ जारी गरिएको छ। विदेशी विनिमय कारोबार गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले नियमानुसार विदेशमा गर्ने लगानीको विनिमय जोखिम कम गर्न प्रयोग गरिने नेट ओपन पोजिसनको अधिकतम सीमालाई प्राथमिक पूँजीको १५ प्रतिशतबाट वृद्धि गरी ३० प्रतिशत कायम गरिएको छ।

२४. विदेशबाट सामान आयात गर्दा Document Against Payment र Document Against Acceptance को माध्यमबाट आयात गर्न सकिने सीमा अमेरिकी डलर ५० हजारबाट वृद्धि गरी १ लाख कायम गरिएको छ। साथै, ड्राफ्ट/टी.टी. को माध्यमबाट वस्तु आयात गर्दा उपलब्ध हुने सटही सुविधाको सीमा अमेरिकी डलर ३५ हजारबाट वृद्धि गरी ५० हजार कायम गरिएको छ। नेपाल सरकारका निकायलाई सार्वजनिक खरिद कानुनबमोजिम गरिएको खरिदको भुक्तानी

गर्न आवश्यक पर्ने सटही सुविधामा क्युआर/टी.टी.को सीमा लागु नहुने एवम् एकमुष्ट बढी भुक्तानीको माध्यम प्रयोग गर्न सक्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा आएको छ।

२५. बैंकिङ तथा भुक्तानी प्रणालीसम्बन्धी कार्य गर्ने वित्तीय नवप्रवर्तनकर्ताहरूलाई नीतिगत एवम् नियामकीय व्यवस्थाको जानकारी तथा नियामकीय पहुँच विस्तार गर्ने उद्देश्यले सरोकारवाला निकाय र निजी क्षेत्रको समेत सहभागिता हुने गरी Digital Finance Innovation Hub स्थापना गरिएको छ।

२६. राष्ट्रिय भुक्तानी स्वीच पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा ल्याउन आवश्यक पर्ने पूर्वाधार र संस्थागत संरचना तयार गरिएको छ।

२७. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ लाई आधार वर्ष मानेर उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क र तलब तथा ज्यालादर सूचकाङ्क प्रकाशन गर्न थालिएको छ।

२८. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीति र त्यसको त्रैमासिक समीक्षाहरूमा भएका व्यवस्थाबमोजिम बैंक खाता रोक्का तथा फुकुवा विनियमावली, २०८१, बैंक तथा वित्तीय संस्थाको सामाजिक उत्तरदायित्वसम्बन्धी मार्गदर्शन, २०८१ र बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाका लागि निर्देशन तथा मापदण्ड, २०८१ जारी भएका छन्। यसैगरी, लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूका लागि सञ्चालन मार्गदर्शन, २०८१ तथा जोखिम व्यवस्थापनका लागि Risk Management Guidelines for Microfinance Institutions जारी गरिएको छ। लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्दा नेपाल वित्तीय प्रतिवेदन मान (NFRS) बमोजिम प्रकाशन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

२९. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीति र त्रैमासिक समीक्षाहरूमा गरिएका नीतिगत व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन स्थितिको पूर्ण विवरण अनुसूची २ मा उल्लेख गरिएको छ।

समष्टिगत आर्थिक स्थिति र परिदृश्य

अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति एवम् परिदृश्य

३०. कोभिड-१९ महामारीपश्चात् क्रमशः सुधार हुँदै गएको विश्व अर्थतन्त्र बढ्दो भूराजनीतिक तनाव र पछिल्लो समय ठूला अर्थतन्त्रहरूबीचको कठोर व्यापारिक नीतिले पुनः प्रभावित हुन थालेको अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोषको विश्लेषण रहेको छ[1]। फलस्वरूप, सन् २०२४ मा ३.३ प्रतिशतले विस्तार भएको विश्व अर्थतन्त्र सन् २०२५ मा २.८ प्रतिशतले मात्र बढ्ने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२४ मा १.८ प्रतिशतले विस्तार भएको विकसित अर्थतन्त्र सन् २०२५ मा १.४ प्रतिशतले विस्तार हुने र सन् २०२४ मा ४.३ प्रतिशतले विस्तार भएको उदीयमान तथा विकासोन्मुख अर्थतन्त्र सन् २०२५ मा ३.७ प्रतिशतले विस्तार हुने कोषको प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२४ मा भारत र चीनको अर्थतन्त्र क्रमशः ६.५ प्रतिशत र ५.० प्रतिशतले विस्तार

[1] वर्ल्ड इकोनोमिक आउटलुक (अप्रिल, २०२५), अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोष।

गएकोमा सन् २०२५ मा क्रमशः ५.२ प्रतिशत र ४.० प्रतिशतले मात्र विस्तार हुने आँकलन प्रक्षेपण छ।

१५. विगत तीन वर्षदेखि विश्व मुद्रास्फीति घट्दै गएको छ। सन् २०२४ मा ५.७ प्रतिशत रहेको विश्वको उपभोक्ता मुद्रास्फीति सन् २०२५ मा ४.३ प्रतिशत रहने आँकलनको प्रक्षेपण रहेको छ। विकसित अर्थतन्त्रको मुद्रास्फीति सन् २०२४ मा २.६ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२५ मा २.५ प्रतिशतमा सीमित हुने प्रक्षेपण छ। उदीयमान तथा विकासशील अर्थतन्त्रको मुद्रास्फीति सन् २०२४ मा ७.७ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२५ मा ५.५ प्रतिशतमा सीमित हुने प्रक्षेपण छ। विश्व मुद्रास्फीति घट्दै जाँदा पनि व्यापार भू-राजनीतिक तनाव र केही मुलुकहरूको कठोर व्याजदर नीतिले मूल्यमा चाप पर्न सक्ने जोखिम कायमै रहेको आँकलनको विश्लेषण गरेको छ।

१६. मुद्रास्फीति घट्दै गएपछि विकसित अधिकांश मुलुकहरूले लचिलो मौद्रिक नीति अवलम्बन गर्न थालेका छन्। युरोपियन केन्द्रीय बैंक (ECB) ले सन् २०२४ जुनदेखि आठ पटक नीतिगत सुविधा दरलाई घटाएको छ। यसैगरी, भारतीय रिजर्भ बैंकले सन् २०२३ फेब्रुअरीदेखि ६.५ प्रतिशत कायम गरेको नीतिगत दर सन् २०२५ फेब्रुअरी यता लगातार तीन पटक घटाएर सन् २०२५ जुनमा ५.५ प्रतिशत कायम गरेको छ। पिपुल्स बैंक अफ चाइनाले २०२३ जुनमा ३.४५ प्रतिशत रहेको एक वर्ष लोन प्राइम रेट घटाएर २०२५ जुनमा ३.०० प्रतिशत कायम गरेको छ। अमेरिकी फेडरल रिजर्भले फेडरल फण्ड्स रेटलाई सन् २०२४ सेप्टेम्बरको ५.२५-५.५ प्रतिशतको दायराबाट तीन पटक घटाएर सन् २०२४ डिसेम्बरमा ४.२५-४.५० प्रतिशतको दायरामा कायम गरी निरन्तरता दिएको छ।

राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति समीक्षा एवम् परिदृश्य

वास्तविक क्षेत्र

१७. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा आर्थिक वृद्धि ४.६१ प्रतिशत हुने राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको अनुमान छ। अघिल्लो आर्थिक वर्ष आर्थिक वृद्धि ३.६७ प्रतिशत रहेको थियो। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कृषि क्षेत्र ३.८० प्रतिशत, उद्योग क्षेत्र ४.५२ प्रतिशत र सेवा क्षेत्र ४.८१ प्रतिशतले वृद्धि हुने अनुमान छ। अघिल्ला दुई आर्थिक वर्षहरूमा उत्पादनमूलक उद्योग, निर्माण र थोक तथा खुद्रा व्यापार उप-क्षेत्रहरू संकुचनमा रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा यी सबै उपक्षेत्रहरू विस्तार हुने अनुमान छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को तेस्रो त्रयमासमा आर्थिक वृद्धि ४.८ प्रतिशत रहेको राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको प्रारम्भिक अनुमान छ।

१८. यो वर्ष मनसुन सामान्यभन्दा बढी हुने पूर्वानुमानले धान लगायतका बर्षे बालीहरूको उत्पादनमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने अनुमान छ। त्यसैगरी, सरकारले उन्नत बीउमा अनुदान दिएको, रासायनिक मल सहज रूपमा उपलब्ध गराएको र धान, मकै, गहुँ, उखु तथा अन्नबालीको खेती गरिनुपर्ने न्यूनतम समर्थन मूल्य निर्धारण गर्ने व्यवस्था गरिएकोले कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर सकारात्मक रहने अनुमान छ।

१५. निर्माणाधीन राष्ट्रिय गौरवका तथा उच्च प्राथमिकता प्राप्त पूर्वाधार आयोजनाहरूमध्ये नागढुंगा सुरुङमार्ग, काठमाडौं-तराई द्रुतमार्ग, पूर्वी लोकमार्गको ठिमुरा सुरुङ खण्ड, भेरी-बबई बहुउद्देश्यीय आयोजना, सिक्टाका कुलहरूनिर्माणलगायतका आयोजनाहरू सम्पन्न हुने चरणमा रहेका छन्। यस्ता आयोजनाहरूको निर्माणपश्चात् उद्योग र सेवा क्षेत्रको क्षमता विस्तारमा सहयोग पुग्ने आर्थिक क्रियाकलाप विस्तार हुने अनुमान रहेको छ। त्यसैगरी, आगामी वर्ष सञ्चालनमा आउने जलविद्युत आयोजना प्रत्येक वर्ष जडित क्षमता एक हजार मेगावाटले बढ्ने गरी निर्माण कार्य अघि बढेको छ। बंगलादेशसँग विद्युत व्यापार सम्झौता भई २०८२ असार १ गतेबाट विद्युत निर्यात हुन थालेको छ।

१६. पर्यटक आगमन बढ्दा कोभिड-१९ अघिको अवस्थामा पुग्नुको साथै पर्यटन पूर्वाधार विस्तार भएको छ। पोखरा र लुम्बिनी अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलबाट पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन भएमा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन र यससँग सम्बन्धित अर्थतन्त्रका अग्र पृष्ठ सम्बन्धका क्षेत्रहरूमा उत्पादन एवम् रोजगारी वृद्धि हुने सम्भावना रहेको छ। नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेटमार्फत सूचना प्रविधि सेवा निर्यातका लागि नीतिगत सहजीकरण गर्ने, स्थानीय तथा विदेशी उत्पादन प्रोत्साहन गर्ने लगायतका कार्यक्रम ल्याएकोले सेवा निर्यात विस्तार हुने अनुमान छ।

१७. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा नेपाल सरकारले ६.० प्रतिशतको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने लक्ष्य राखेको छ। सोही लक्ष्य हासिल गर्न बजेटमा पुँजीगत खर्चको विनियोजन अघिल्लो वर्षको तुलनामा बढेको, वित्तीय प्रणालीमा न्यून ब्याजदरसहित तरलताको पर्याप्त उपलब्धता रहेको र समष्टिगत आर्थिक सूचकमा सुधार भई लगानीको वातावरण थप अनुकूल हुँदै गएको सन्दर्भमा कृषि, सेवा र पूर्वाधार क्षेत्रको विस्तार थप विस्तार भई लक्षित आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्न सहज हुन देखिन्छ।

मुद्रास्फीति

१८. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनासम्मको औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ४.२४ प्रतिशत रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा वार्षिक औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ५.४४ प्रतिशत रहेको थियो। २०८२ जेठमा खाद्य समूहको मुद्रास्फीति ०.५४ प्रतिशत र गैरखाद्य तथा सेवा क्षेत्रको मुद्रास्फीति ३.९४ प्रतिशत रही वार्षिक बिन्दुगत मुद्रास्फीति २.७२ प्रतिशत रहेको छ। यस अवधिमा आन्तरिक कृषि उत्पादन बढेको, भारतमा समेत उपभोक्ता मुद्रास्फीति घटेको, अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा इन्धन मूल्यमा सुधार आएको र आपूर्ति व्यवस्था सहज रहेकोले मुद्रास्फीतिमा उल्लेख्य सुधार आएको हो।

१९. पछिल्ला महिनाहरूमा मुद्रास्फीति धेरै न्यून हुँदै गएको, मनसुन सामान्य रहने भविष्यवाणीले खाद्यान्न उत्पादन सकारात्मक हुने देखिएको र नेपालको मुद्रास्फीतिमा प्रत्यक्ष प्रभाव हुने भारतको मुद्रास्फीति क्रमशः कम हुँदै आगामी वर्ष ३.७ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण रहेको सन्दर्भमा आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा मुद्रास्फीति ५.० प्रतिशतको सीमाभित्र राख्ने प्रक्षेपण रहेको छ।

बाह्य क्षेत्र

४४. पछिल्लो समयमा वैदेशिक व्यापारले गति लिन थालेको छ । आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा कुल वस्तु निर्यात ७७.८ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.२७४ अर्ब ५७ करोड पुगेको छ भने कुल वस्तु आयात १२.६ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.१५ खर्ब ४४ अर्ब ८७ करोड पुगेको छ । यस अवधिमा व्यापार घाटा ६.३ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.१२ खर्ब ७० अर्ब ३० करोड पुगेको छ । निर्यातको वृद्धिदर उच्च भए पनि आधार सानो भएको र आयात तत्काल सामान्य हुन कठिन भएकोले आगामी वर्ष व्यापार घाटा केही फराकिलो हुने अनुमान छ ।

४५. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा विप्रेषण आप्रवाह नेपाली रुपैयाँमा १९.४ प्रतिशत र अमेरिकी डलरमा १६.८ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ । यस अवधिमा वैदेशिक रोजगारीमा जाने नेपालीको संख्या (नयाँ तथा पुनःश्रम स्वीकृति) अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको तुलनामा ११.४ प्रतिशतले वृद्धि भई ४९०,३६१ पुगेको छ । आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा बाह्य वातावरण अनुकूल रहेमा विप्रेषण आप्रवाहको वृद्धिदर सन्तोषजनक रहने अनुमान छ ।

४६. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा शोधनान्तर स्थिति रु.४७६ अर्ब ४४ करोडले र चालु खाता रु.३०५ अर्ब ३१ करोडले बचतमा रहेको छ । आयातको तुलनामा विप्रेषण आप्रवाह वृद्धि उच्च रहेकोले शोधनान्तर स्थिति र चालु खातामा उल्लेख्य बचत कायम हुन गएको छ । आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा पनि चालु खाता र शोधनान्तर स्थिति बचतमा रहने अनुमान छ ।

४७. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति २७.९ प्रतिशतले वृद्धि भई २०८२ जेठ मसान्तमा रु.२६ खर्ब ९९ अर्ब ७८ करोड पुगेको छ । अमेरिकी डलरमा यस्तो सञ्चिति २३.२ प्रतिशतले वृद्धि भई १८ अर्ब ६४ करोड पुगेको छ । यस अवधिमा कायम रहेको विदेशी विनिमय सञ्चिति कम्तीमा १४.० महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहेको छ । आगामी आर्थिक वर्षमा पनि चालु खाता र शोधनान्तर स्थिति अनुकूल भई पर्याप्त विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम रहने अनुमान छ ।

सरकारी वित्त

४८. नेपाल सरकार, महालेखा नियन्त्रक कार्यालयका अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा संघीय सरकारको कुल खर्च ८.६ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ । यसमध्ये कुल खर्चमा चालु खर्चको अंश ६६.४ प्रतिशत र पुँजीगत खर्चको अंश ११.२ प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी, यस अवधिमा नेपाल सरकारको राजस्व परिचालन १०.४ प्रतिशतले बढेको छ । कर राजस्व १०.० प्रतिशत र गैरकर राजस्व ८.८ प्रतिशतले बढेको छ । कुल राजस्वमा कर राजस्वको अंश ९०.३ प्रतिशत रहेको छ ।

४९. नेपाल सरकार, सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयका अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा रु.३१४ अर्ब ६६ करोड आन्तरिक ऋण र रु.६६ अर्ब ४० करोड बाह्य ऋण गरी कुल रु.३८१ अर्ब ११ करोड ऋण परिचालन भएको छ । यस अवधिमा आन्तरिक तथा बाह्य ऋण गरी रु.२६६ अर्ब ५६ करोड ऋण भुक्तानी भएको छ ।

४६. नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०८२/८३ का लागि रु.१९ खर्ब ६४ अर्बको बजेट प्रस्तुत गरेको छ। त्यसमध्ये पुँजीगत खर्च रु.४०७ अर्ब ८९ करोड रहेको छ। बजेटमा खर्च व्यहोर्ने स्रोतहरूमध्ये राजस्व परिचालनबाट रु.१३ खर्ब १५ अर्ब र वैदेशिक अनुदानबाट रु.५२ अर्ब ४३ करोड स्रोतमा रु.५ खर्ब ९६ अर्ब न्यून हुने देखिएको छ। उक्त बजेट घाटा पूर्ति गर्न आन्तरिक ऋण रु.३६२ अर्ब र बाह्य ऋण रु.२३३ अर्ब ४५ करोड परिचालन हुने अनुमान गरिएको छ।

मौद्रिक तथा वित्तीय क्षेत्र

४७. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा विस्तृत मुद्राप्रदाय ८.२ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यस्तो मुद्राप्रदाय ९.१ प्रतिशतले वृद्धि भएको थियो। गत वर्षको तुलनामा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा खुद वैदेशिक सम्पत्ति उल्लेख्य रूपमा बढे तापनि खुद आन्तरिक सम्पत्तिको विस्तार न्यून रहेकाले विस्तृत मुद्राप्रदाय विस्तार कम हुन गएको हो।

४८. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को एघार महिनामा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले निजी क्षेत्रमा रु.४०७ अर्ब ५२ करोड कर्जा विस्तार गरेका छन्। वार्षिक बिन्दुगत आधारमा २०८२ जेठ मसान्तमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा प्रवाह ८.४ प्रतिशतले बढेको छ। गत वर्षको सोही अवधिमा यस्तो कर्जा ६.६ प्रतिशतले बढेको थियो। वार्षिक बिन्दुगत आधारमा २०८२ जेठ मसान्तमा निक्षेप परिचालन १२.० प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। गत वर्षको सोही अवधिमा यस्तो निक्षेप १२.६ प्रतिशतले वृद्धि भएको थियो।

४९. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा तरलता पर्याप्त रहेकोले निक्षेप र कर्जाको ब्याजदर घट्दो क्रममा रहेका छन्। २०८१ जेठमा वाणिज्य बैंकहरूको औसत आधार दर ८.१० प्रतिशत रहेकोमा २०८२ जेठमा ६.७५ प्रतिशतमा झरेको छ। त्यसैगरी, २०८१ जेठमा वाणिज्य बैंकहरूको निक्षेपको भारित औसत ब्याजदर ६.१७ प्रतिशत र कर्जाको भारित औसत ब्याजदर १०.६४ प्रतिशत रहेकोमा यस अवधिमा क्रमशः ४.२५ प्रतिशत र ८.९६ प्रतिशत कायम भएको छ।

५०. चालु आर्थिक वर्ष अर्थतन्त्रमा देखिएको शिथिलताले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जा असुलीमा प्रभावित भई २०८२ वैशाखमा निष्क्रिय कर्जा अनुपात ४.८४ प्रतिशत पुगेको छ। गत वर्षको सोही अवधिमा यस्तो अनुपात ३.९८ प्रतिशत रहेको थियो। यद्यपि, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कायम राख्नु पर्ने न्यूनतम पुँजीकोष अनुपात र तरल सम्पत्ति नियामकीय सीमाभित्रै रहेको छ।

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा, संरचना र मौद्रिक उपाय

कार्यदिशाको आधार

५१. वित्तीय प्रणालीमा अधिक तरलता कायम भई ब्याजदर घट्दै गएको पृष्ठभूमिमा समग्र मागमा सुधार हुँदै आएको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा मुद्रास्फीति ५.० प्रतिशतको वरिपरि कायम गर्ने उद्देश्य भएकोमा एघार महिनासम्मको औसत मुद्रास्फीति ४.२४ प्रतिशत

रहेको छ । विगत ५ महिनादेखि मुद्रास्फीति क्रमशः घट्दै २०७८ जेठमा ४.०९ प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी, न्यूनतम ७ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त हुने गरी विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम गर्ने मौद्रिक नीतिको लक्ष्य रहेकोमा २०७८ जेठमा कायम सञ्चितिले १४.७ महिनाको वस्तु तथा सेवाको आयात धान्न पर्याप्त रहेको छ । यस बैंकले लक्षित र अपेक्षित मुद्रास्फीतिको अन्तर तथा विदेशी विनिमय सञ्चितिको आकारमा नीतिगत दरसम्बन्धी निर्णय लिँदै आएको छ । उपर्युक्त लक्ष्य परिस्थितिमा समग्र माग अभिवृद्धि गर्न मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा केही लचिलो बनाउनु आवश्यक देखिएको छ । यसका साथै, विद्यमान वास्तविक ब्याजदर नकारात्मक हुन नदिनेतर्फ समेत ध्यान दिइएको छ ।

कोभिड महामारीपश्चात् कुल गार्हस्थ उत्पादनमा कुल स्थिर पूँजी निर्माणको हिस्सा घट्दै गएको छ भने कुल स्थिर पूँजीमा निजी क्षेत्रको पूँजी निर्माणको अनुपात न्यून हुँदै गएको देखिन्छ । वित्तीय मध्यस्थता लागत र कर्जाको ब्याजदर न्यून हुँदा पनि पूँजी निर्माणमा अपेक्षित सुधार हासिल नभएकोले हुँदा उत्पादनका साधन तथा अग्र-पृष्ठ सम्बन्ध भएका एवम् उत्पादन र पूँजी निर्माणमा प्रत्यक्ष योगदान गर्ने क्षेत्र तर्फ वित्तीय साधन परिचालनमा ध्यान दिनुपर्ने भएको छ ।

कोभिड-१९ महामारीबाट अर्थतन्त्रमा परेको असर न्यूनीकरण गर्ने अभिप्रायले गरिएका नीतिगत व्यवस्थाका कारण मौद्रिक उपकरण र नीतिगत व्यवस्थापनबाट मुद्रास्फीति र विदेशी विनिमय सञ्चितिमा दबाब देखिएको थियो । विगत दुई वर्षदेखि उल्लेख्य आर्थिक सहुलियत दिइएको हुँदा अब क्रम हुन जानेबेलै मौद्रिक उपाय र नियामकीय व्यवस्थाहरूलाई क्रमशः सामान्य बनाउँदै लगिएको छ । तथापि, पर्याप्त तरलता र न्यून ब्याजदरका बावजुद अर्थतन्त्रमा अपेक्षित रूपमा कर्जा प्रवाह नभएकोले विशेषगरी निजगत उत्पादनमूलक नियामकीय व्यवस्थाहरूलाई लचिलोपना कायम गर्दै आर्थिक तथा मौद्रिक नीतिगत सुधारमा जोड दिनु पर्ने भएको छ ।

ब्याजदर करिडोर संरचनाको कार्यान्वयनपश्चात् मौद्रिक नीतिको सञ्चारण प्रभावकारी रहनाको अनुगमन गर्न र नीतिगत पारदर्शिता तथा प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुगेको छ । ब्याजदरमा आधारित मौद्रिक प्रसार थप सुदृढ बनाउन ब्याजदर करिडोरको कार्यान्वयनमा अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यास अनुसरण गर्दै करिडोरको विद्यमान माथिल्लो र तल्लो सीमाको अन्तर घटाई साँघुरो बनाउन आवश्यक छ । त्यसैगरी, खुला बजार कारोबारलाई प्रभावकारी बनाउन तरलता प्रवाह र प्रशोचनका व्यवस्थाहरूमा सुधार गर्दै अल्पकालीन ब्याजदरलाई करिडोरको बीचतिर कायम राख्न आवश्यकतानुसारको नीतिगत सुधारमा ध्यान दिनु पर्ने भएको छ ।

पछिल्लो समय मुद्रास्फीति न्यून रहेको र विदेशी विनिमय सञ्चिति सुविधाजनक अवस्थामा रहेतापनि विश्व अर्थतन्त्रमा देखापरेका केही भूराजनीतिक तनाव, व्यापार अवरोध र वस्तु मूल्यमा हुन सक्ने उतार-चढावबाट उत्पन्न हुने जोखिमलाई ध्यान दिनु पर्ने हुन्छ । तसर्थ, मुद्रास्फीति, व्यापार घाटा, विप्रेषण आप्रवाह, शोधनान्तर स्थिति लगायत आर्थिक तथा वित्तीय परिसूचकहरूको नियमित अनुगमन गरी बाह्य क्षेत्रबाट मूल्य र बाह्य क्षेत्रमा दबाब पर्न नदिने गरी मौद्रिक व्यवस्थापन गर्न जोड दिनु पर्ने भएको छ ।

मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा

४६. सहज मुद्रास्फीति, सुविधाजनक विदेशी विनिमय सञ्चितिको स्थिति र परिदृश्यलाई मध्यनजर गर्दै अर्थतन्त्रलाई गतिशील बनाउन मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा सजगतापूर्वक लचिलो बनाइएको छ। यसबाट निजी क्षेत्रको पूँजी निर्माण र सरकारको आन्तरिक ऋण परिचालनको लागतमा समेत कमी आई आर्थिक गतिविधि अभिवृद्धि सहज हुने अपेक्षा गरिएको छ।

४७. वित्तीय स्थायित्व कायम गर्दै कर्जाको पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि तथा कर्जा अतिकेन्द्रीकरण कम गर्न मौद्रिक उपाय र विवेकशील नियमन लगायतका नियामकीय व्यवस्थाहरूमा तादात्म्यता कायम गरिएको छ।

४८. खुला बजार कारोबार एवम् ब्याजदर करिडोरलाई थप सुदृढ बनाई मौद्रिक प्रसार संयन्त्रलाई प्रभावकारी बनाइएको छ।

मौद्रिक नीतिको संरचना र लक्ष्य

४९. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा ५.० प्रतिशतको हाराहारीमा मुद्रास्फीति र कम्तीमा सात महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम गर्दै नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएबमोजिम ६.० प्रतिशतको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न मौद्रिक तरलता र विदेशी विनिमय व्यवस्थापन गरिनेछ।

५०. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को लागि विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदर १३.० प्रतिशत र निजी क्षेत्रतर्फ जाने कर्जा वृद्धि दर १२.० प्रतिशतसम्म रहने प्रक्षेपण गरिएको छ।

अन्तरिम र सञ्चालन लक्ष्य

५१. नेपाली रुपैयाँको भारतीय रुपैयाँसँगको स्थिर विनिमय दरलाई मौद्रिक नीतिको अंकुशको रूपमा लिँदै आएकोमा यसलाई अन्तरिम लक्ष्यको रूपमा यथावत् राखिएको छ।

५२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको भारित औसत अन्तरबैंक दरलाई मौद्रिक नीतिको सञ्चालन लक्ष्यको रूपमा यथावत राखी स्वचालित र नियममा आधारित खुला बजार कारोबार सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइएको छ।

५३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको भारित औसत अन्तरबैंक दरलाई नीतिगत दरको हाराहारीमा कायम हुने गरी खुला बजार कारोबार सञ्चालन गरिनेछ।

मौद्रिक उपकरण

५४. ब्याजदर करिडोरको माथिल्लो सीमाको रूपमा रहेको बैंकदरलाई ६.५ प्रतिशतबाट घटाई ६.० प्रतिशत र ब्याजदर करिडोरको तल्लो सीमाको रूपमा रहेको निक्षेप संकलन दरलाई ३.० प्रतिशतबाट घटाई २.७५ प्रतिशत निर्धारण गरिएको छ। नीतिगत दरलाई ५.० प्रतिशतबाट घटाई ४.५ प्रतिशत कायम गरिएको छ।

११ नेपाल राष्ट्र बैंक

२५. बैंकहरूमा स्थायी तरलता सुविधा प्रदान हुने विद्यमान व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको छ ।

२६. अनिवार्य नगद अनुपात र वैधानिक तरलता अनुपातसम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको छ ।

२७. बैंकिङ प्रणालीमा रहने संरचनागत प्रकृतिको तरलता व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यकता अनुसार नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्र निष्कासन गरिनेछ ।

२८. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबीच गरिने अन्तरबैंक कारोबारलाई थप व्यवस्थित र पारदर्शी बनाई यथार्थ समयको कारोबार दर बैंकले प्रत्यक्ष अनुगमन गर्न सकिने गरी प्रणालीगत सुधार गरिनेछ ।

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को वित्तीय क्षेत्र र विदेशी विनिमयसम्बन्धी नीति

२९. अर्थतन्त्र क्रमिक रूपमा लयमा फर्कन थाले पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थामा निष्क्रिय कर्जा र गैरबैंकिङ सम्पत्ति बढेको छ । यसबाट पूँजी कोषमा दबाव पर्न गई कर्जा लगानी क्षमता समेत प्रभावित भएको छ । ऋणीहरू कालो सूचीमा पर्ने क्रम बढ्दै गएको छ । तसर्थ, बैंक तथा वित्तीय संस्थाको कर्जा लगानी क्षमता बढाउने, कर्जा व्यवस्थापनलाई सहज बनाउने र पूँजीकोष सुदृढ बनाई वित्तीय स्थायित्व कायम गर्ने कार्य प्राथमिकतामा रहेको छ । साथै, सम्पत्ति व्यवस्थापन कम्पनी स्थापनामा प्राथमिकता दिई बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको निष्क्रिय कर्जा र गैरबैंकिङ सम्पत्ति व्यवस्थापनमा ध्यान दिनु आवश्यक छ ।

३०. बैंकिङ प्रणालीमा रहेको अधिक तरलता र न्यून ब्याजदरबाट अर्थतन्त्रले लाभ लिन सक्ने अवस्था छ । यसका लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कर्जा प्रवाह गर्दा स्वनियमनमा रही ऋणीको परियोजना, ज्ञान, सीप र क्षमताको विश्लेषणलाई उच्च प्राथमिकता दिनु आवश्यक छ । वित्तीय स्थायित्वका लागि अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डमा आधारित नियमनका व्यवस्थालाई लागू गर्दै क्रमशः मौद्रिक नियमनहरू खुकुलो बनाउने र जोखिममा आधारित अनुगमन/सुपरिवेक्षणलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी कर्जासम्बन्धी निर्णयमा बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई थप जिम्मेवार बनाउनु आवश्यक छ ।

३१. प्रविधिको तीव्र विकास र उपभोगसँगै वित्तीय प्रणाली नयाँ चरणमा प्रवेश गरेको छ । आधुनिक प्रविधिको विकासलाई आत्मसात गर्दै वित्तीय क्षेत्रमा नयाँ सीप, क्षमता र अवसरको सदुपयोग गर्नु पर्ने हुन्छ । यसका लागि संस्थागत विविधता कायम गरी वित्तीय सेवा पहुँचयोग्य र प्रतिस्पर्धी बनाउन बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई विशिष्टिकृत सेवा प्रदान गर्न प्रोत्साहन गर्न आवश्यक छ ।

३२. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीतिको कार्यदिशाबमोजिम कार्यान्वयन हुने गरी विवेकशील नियमन एवम् निरीक्षण, विदेशी विनिमय व्यवस्थापन, भुक्तानी प्रणाली र सम्पत्ति शुद्धीकरणसँग सम्बन्धित नीतिगत व्यवस्थाहरू गरिएको छ ।

नियमन तथा सुपरिवेक्षण

५२. वित्तीय प्रणालीमा देखिएका विद्यमान अवसर र चुनौतीहरूको सम्बोधन गर्दै वित्तीय प्रणालीको दिगो विकास र विस्तारको लागि दोस्रो वित्तीय क्षेत्र रणनीति नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएपश्चात् कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

५३. निजी आवासीय घर निर्माण/खरिद गर्न प्रवाह गर्ने कर्जाको सीमा रु.२ करोडबाट बढाई रु.३ करोड कायम गरिनेछ । पहिलो घर निर्माण/खरिद गर्दा प्रवाह हुने कर्जाको लागि कर्जा-मूल्य अनुपात बढीमा ८० प्रतिशतसम्म र अन्यको हकमा बढीमा ७० प्रतिशतसम्म कायम गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

५४. चालु पुँजी कर्जासम्बन्धी मार्गदर्शनलाई कृषि, साना तथा घरेलु उद्योग, शिक्षा, स्वास्थ्य, होटल, सञ्चार र मिडिया लगायतका व्यवसायको प्रकृति र कर्जा भुक्तानी-चक्रको आधारमा आवश्यकतानुसार परिमार्जन गरिनेछ ।

५५. विद्यमान कर्जाको वर्गीकरण तथा कर्जा नोक्सानी व्यवस्था अध्ययन गरी आवश्यकतानुसार पुनरावलोकन गरिनेछ ।

५६. कृषि तथा लघु, घरेलु, साना र मझौला व्यवसायमा कर्जा सहजीकरण गरी न्यून र मध्यम आय भएका घर परिवारको जीवनस्तर सुधारमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले देहायबमोजिमको व्यवस्था गरिनेछ ।

(क) बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कृषि फसल, कृषियोग्य जमिन र कृषि व्यवसाय संरचनाको धितो मार्फत मूल्याङ्कन गरी रु.१० लाखसम्म कृषि वा व्यावसायिक कर्जा प्रवाह गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

(ख) यसरी प्रवाह हुने रु.१० लाखसम्मको कर्जाको देय मितिभित्र न्यूनतम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरिनेछ ।

(ग) बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले खाद्यान्न, बाली, पशुपन्छी, माछापालन लगायत कृषि व्यवसायसँग सम्बन्धित कार्यका लागि व्यक्ति वा व्यावसायिक फर्मलाई फसल तथा उत्पादनको प्रकृतिसँग तालमेल हुने गरी विभिन्न अवधि र प्रकृतिका कर्जा प्रवाह गर्नसक्ने व्यवस्थालाई थप स्पष्टीकरण गर्दै कार्यान्वयनको प्रभावकारी अनुगमन गरिनेछ ।

५७. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् (नार्क) ले सिफारिस गरेका बालीका कृषि उपजहरूको उत्पादन वृद्धि गर्ने उद्देश्यका लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट प्रवाह हुने कर्जामा सहजीकरण गरिनेछ ।

५८. हुलाकी राजमार्ग तथा मध्य-पहाडी लोकमार्ग आसपासका क्षेत्रमा खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभागबाट खाद्य स्वच्छता स्तरीकरण लोगो (संकेत) लिएका होटल तथा रेष्टुरेन्ट र राजमार्ग/लोकमार्गको मुख्य बजार आसपासका उद्योग व्यवसायहरूलाई प्रवर्द्धन गर्न उक्त क्षेत्रका उद्योग व्यवसायीहरूलाई प्रवाह हुने कर्जामा देहायबमोजिमका व्यवस्थाहरू गरिनेछ ।

(क) रु. ३ करोडसम्म प्रवाह भएको कर्जालाई साना तथा मझौला उद्यममा प्रवाह भएको कर्जामा समावेश गरी तोकिएको क्षेत्रमा प्रवाह हुने कर्जामा गणना गर्न व्यवस्था मिलाइनेछ ।

ख) यस्तो कर्जामा आधार दरमा बढीमा २ प्रतिशत बिन्दुसम्म मात्र प्रिमियम थप गरी कर्जा प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

८०. होटल, पर्यटन लगायतका कोभिड प्रभावित क्षेत्रमा सञ्चालित व्यावसायिक कर्जा तथा उक्त क्षेत्रमा कारोबार गरिरहेका व्यक्तिहरूले लिएको कर्जा पुनर्तालिकीकरण/पुनर्संरचना गर्न चाहेमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ऋणीको आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा ऋणीको नगद प्रवाह तथा व्यावसायिक विश्लेषण गरी बुझाउनुपर्ने ब्याज रकमको न्यूनतम १० प्रतिशत रकम असुल गरी पुनर्तालिकीकरण/पुनर्संरचना गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

८१. ऊर्जा उत्पादनको क्षेत्रमा प्रवाह गरेको कर्जाको ब्याज पूँजीकरण गर्नेसम्बन्धी व्यवस्थाको पुनरावलोकन गरिनेछ ।

८२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट शेयर धितोमा प्रवाह हुने मार्जिन प्रकृतिको कर्जाको सिंगल ओब्लिगर कर्जा सीमा रु.१२ करोडबाट बढाई रु.२० करोड कायम गरिनेछ ।

८३. चेक अनादरको कारण कालो सूचीमा पर्ने विद्यमान व्यवस्थामा नीतिगत सहजीकरण गरिनेछ ।

८४. बैंकिङ क्षेत्रलाई थप प्रतिस्पर्धी, अनुशासित र जिम्मेवार बनाउन कर्जा, ब्याजदर र सम्पत्तिगत नियमनमा सुधार गर्दै जोखिममा आधारित सुपरिवेक्षण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

८५. वाणिज्य बैंकहरूको सम्पत्तिको गुणस्तरमा सुधार गर्न सम्पत्ति गुणस्तरको पुनरावलोकन (Asset Quality Review) गरिनेछ ।

८६. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको तरलता जोखिम न्यूनीकरण गरी स्थायित्व कायम गर्न अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यासअनुसार Liquidity Coverage Ratio (LCR) र Net Stable Funding Ratio (NSFR) जस्ता मापदण्डहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन आवश्यक भएकाले तिनको अनुपालनासम्बन्धी नियामकीय व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिनेछ ।

८७. प्रणालीगत रूपमा महत्त्वपूर्ण घरेलु बैंक (Domestic Systemically Important Bank, DSIB) पहिचान गरी त्यस्ता बैंकहरूमा नियमन र सुपरिवेक्षणका थप व्यवस्था लागु गर्न Domestic Systemically Important Bank Framework जारी गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

८८. वाणिज्य बैंकहरूको तरलता जोखिम व्यवस्थापनलाई सुदृढ बनाउन आन्तरिक तरलता पर्याप्तता मूल्याङ्कन प्रक्रिया (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process - ILAAP) सम्बन्धी मार्गदर्शन जारी गरिनेछ ।

८९. नेपाल सरकारबाट स्वीकृतिप्राप्त नियमावली बमोजिम सञ्चालनमा रहेका जग्गा विकास तथा भवन निर्माणको कारोबार गर्ने फर्म/कम्पनीलाई प्रवाहित कर्जाको लागि पुनर्संरचना र पुनर्तालिकीकरण गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

९०. बाहेक रकम कर्जा दिने कम्पनीलाई स्वीकृति दिने नीतिगत एकरूपता कायम गर्न व्यवस्थामा Fit and Proper Test, कर्जाको ब्याजदर तथा सेवा शुल्क लगायतका विषयहरूलाई समेटी उक्त नियामकीय व्यवस्थामा आवश्यक संशोधन गरिनेछ ।

९१. नेपाल सरकारले गाउँको पूर्वाधार क्षेत्रमा लगानी गर्ने उद्देश्यले स्थापना गरेका निकायले वित्तीय

कोष सृजना गरी त्यस्ता डिबेञ्चरमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले लगानी गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

९२. यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त "ख" वर्गका विकास बैंक र "ग" वर्गका वित्त कम्पनीहरूका निम्ति लागू सामान्यीकृत बासेल २.२.३ अनुसारको न्यूनतम पूँजी पर्याप्तता अनुपातसम्बन्धी विभिन्न नियामकीय व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयनमा रहेको सन्दर्भमा "क" वर्गका वाणिज्य बैंकसरहका वित्त कम्पनीहरूले प्राथमिक पूँजीको १५ गुणासम्म निक्षेप परिचालन गर्न सक्ने सीमा बढाइनेछ ।

९३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले गैर बैंकिङ सम्पत्ति सकार गरेको दुई वर्षभित्र एक व्यक्तिबाट बिक्री भएमा रेगुलेटरी रिजर्भको रकमलाई पूरक पूँजीमा गणना गर्न सकिने व्यवस्था गरिनेछ ।

९४. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको पूँजी वृद्धिमा सहजीकरण गर्ने उद्देश्यले यस बैंकको स्वीकृतिमा आवश्यकतानुसार पूँजी बढाउन सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

९५. नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित सहुलियतपूर्ण कर्जाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा सहजीकरण गरिनेछ ।

९६. नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित औपचारिक वित्तीय प्रणालीबाट विशेषगरी साना किसान र उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहित गरी र अनौपचारिक स्रोतबाट ऋण लिने ऋणीहरूलाई वित्तीय प्रणालीमा आबद्ध गरी मिटरब्याज सहजीकरण गरिनेछ ।

९७. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निष्क्रिय कर्जा तथा गैरबैंकिङ सम्पत्ति व्यवस्थापनमा सघाउ पुर्‍याउने उद्देश्यले सम्पत्ति व्यवस्थापन कम्पनी स्थापनाको लागि आवश्यक ऐन र नियमको मस्यौदा तर्जुमा गरी नेपाल सरकारसमक्ष पेस गरिनेछ ।

९८. समस्याग्रस्त हुने अवस्थामा पुगेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको समस्याको समाधान गरी सुधारात्मक कारबाही गर्ने उद्देश्यले कार्यान्वयनमा ल्याइएको शीघ्र सुधारात्मक कारबाहीसम्बन्धी विनियमावली परिमार्जन गरिनेछ ।

९९. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको आन्तरिक र बाह्य निरीक्षण सुधार गरी थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

१००. नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएअनुसार वित्तीय पहुँच विस्तार गर्न निजी बैंक स्थापनाका लागि कानुनी र प्रक्रियागत व्यवस्था अघि बढाइनेछ ।

१०१. विद्युतीय भुक्तानी प्रणाली सुदृढ हुँदै गएको सन्दर्भमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको विद्यमान शाखा विस्तार नीति पुनरावलोकन गरिनेछ ।

१०२. विगतमा परेका आवश्यकता र चुनौतीहरूको सम्बोधन गर्न स्थापित सहायक कम्पनीहरूको कार्यक्षेत्र पुनरावलोकन गर्न आवश्यक देखिएको र राज्यको प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा साधन परिचालन अपेक्षित रूपमा हुन नसकेको सन्दर्भमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको संरचना र कार्यक्षेत्र पुनरावलोकन गर्न विस्तृत अध्ययन गरिनेछ ।

१०३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले ग्राहकको क्रेडिट स्कोरको आधारमा अनलाइन कर्जा प्रदान गर्ने नीति कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।

१५ नेपाल राष्ट्र बैंक

लघुवित्त

१०४. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले हालको व्यवस्थाअनुसार वार्षिक १५ प्रतिशतभन्दा बढी नाफामा नगद वा बोनस वितरण गर्नेसम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिनेछ ।

१०५. वैदेशिक रोजगारीमा जाने युवाहरूलाई धितो लिई वा नलिई प्रवाह भएको रु.३ लाखसम्मको कर्जालाई विपन्न वर्गको कर्जामा गणना गर्न सकिने व्यवस्था गरिनेछ । महिलाको हकमा यस्तो कर्जा बढीमा रु. ५ लाख गरिनेछ ।

१०६. लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कर्जा लक्षित वर्गसम्म पुग्ने सुनिश्चित गरी कर्जा सदुपयोग अभिवृद्धि गर्न लघुवित्तको लागि लक्षित वर्ग, ऋण प्राप्त गर्ने मापदण्ड र ऋणीको सीमासम्बन्धी व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिनेछ ।

१०७. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट प्रवाह हुने विपन्न वर्ग र अन्य निर्देशित कर्जाहरूको सीमा व्यवस्थाको अध्ययन गरी पुनरावलोकन गरिनेछ ।

विदेशी विनिमय व्यवस्थापन

१०८. विदेशी लगानी आकर्षण गर्न वाणिज्य बैंकमार्फत विदेशी विनिमय जोखिम व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१०९. आर्थिक तथा व्यावसायिक वातावरण सुधार र लगानी अभिवृद्धिमा सहजीकरण हुने गरी "नेपाल राष्ट्र बैंक विदेशी लगानी तथा विदेशी ऋण व्यवस्थापन विनियमावली, २०७८" लाई संशोधन गरिनेछ ।

११०. नेपालमा विदेशी लगानी गर्ने लगानीकर्ता, विदेशी लगानी भएका उद्योग/कम्पनी र नेपालमा संस्थापित विदेशी कम्पनीको शाखा/सम्पर्क कार्यालय/स्थायी संस्थापनाले साँवा, ब्याज तथा लाभांशलगायत फिर्ता भुक्तानी (Repatriation) लैजाने व्यवस्थामा सहजीकरण गरिनेछ ।

१११. भन्सार स्वघोषणा गर्नु पर्ने नगद विदेशी मुद्राको सीमामा पुनरावलोकन गरिनेछ । साथै, नेपाली नागरिक वा संस्थाको नाममा विदेशमा रहेको विदेशी विनिमयको विवरण पेश गर्नु पर्ने व्यवस्थामा सहजीकरण गरिनेछ ।

११२. सुन आयात तथा बिक्री वितरणसम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदनको सिफारिससमेतको आधारमा नेपाल सरकारको समन्वयमा सुन आयात तथा बिक्री वितरणसम्बन्धी विद्यमान व्यवस्था पुनरावलोकन गरिनेछ ।

११३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले गर्ने मार्जिनलेन्डिङ कारोबारमा कायम प्राथमिक पुँजीको २० प्रतिशतको सीमालाई वृद्धि गरी २५ प्रतिशत गरिनेछ ।

११४. भारतबाहेक अन्य मुलुकहरूको भ्रमणमा जाने नेपाली नागरिकहरूलाई हाल प्रतिपटक अमेरिकी डलर २,५०० सम्म सटही सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेकोमा यस्तो सटही सुविधा वृद्धि गरी अमेरिकी डलर ३,००० कायम गरिनेछ ।

११५. विप्रेषण कम्पनीहरूको कार्यसञ्चालनमा लागत बढ्दै गएको सन्दर्भमा त्यस्ता कम्पनीहरूलाई पूँजी तथा कारोबारको आधारमा वर्गीकरण गर्ने व्यवस्थाको सम्बन्धमा अध्ययन गरिनेछ।

११६. बंगलादेश र श्रीलङ्कालगायत विदेशी मुद्राको कारोबार बढ्दै गएको मुलुकहरूका मुद्रालाई परिवर्त्य विदेशी मुद्राको सूचीमा थप गर्दै लगिनेछ।

११७. विप्रेषण कारोबारमा प्रयोग हुने विनिमय दर (फिक्सिङ दर) लाई आवश्यकतानुसार पुनरावलोकन गरिनेछ।

११८. परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा हुने अन्तरबैंक कारोबार सम्बन्धमा नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ।

भुक्तानी प्रणाली

११९. सबल र सुरक्षित भुक्तानी प्रणालीको विकास गरी विद्युतीय माध्यमबाट हुने कारोबार र वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ।

१२०. वर्तमान परिवेशमा भुक्तानी प्रणालीलाई सबल बनाउन National Payments System Development Strategy को समीक्षा गरी नयाँ रणनीति तर्जुमा गरिनेछ।

१२१. लघु, साना तथा मझौला व्यवसायीलाई विद्युतीय माध्यमबाट कारोबारमा आधारित भई प्रवाह गरिने कर्जामा सहजीकरण गर्न Digital Lending Guidelines मा परिमार्जन गरिनेछ।

१२२. भुक्तानी प्रणालीलाई थप सक्षम, कुशल र सुरक्षित बनाउन यस क्षेत्रमा हुने नवीन अभ्यास तथा नवप्रवर्तन प्रवर्द्धन गर्न Regulatory Sandbox कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

१२३. भुक्तानीसम्बन्धी कारोबार गर्ने संस्थाहरूको निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण कार्य जोखिममा आधारित बनाइनेछ।

१२४. प्रणालीगत रूपमा महत्वपूर्ण भुक्तानी प्रणालीको पहिचान गरी प्रभावकारी अनुगमनका लागि Framework for Identifying Systemically Important Payment Systems (SIPS) जारी गरिनेछ।

सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण

१२५. फाइनान्सियल एक्सन टास्कफोर्स (FATF) को सघन निगरानी सूची (Grey List) बाट मुक्त हुन नेपालले प्राप्त कार्ययोजना बमोजिमका कार्य सम्पन्न गर्न सम्बद्ध निकायहरूबीच प्रभावकारी समन्वय गरिनेछ। यस बैंकसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजनाको पूर्ण कार्यान्वयनका लागि निगरानी, अनुसन्धान र कारबाहीलाई थप सबल बनाइनेछ।

१२६. एसिया प्यासिफिक समूह (APG) ले प्रकाशन गरेको नेपालको तेस्रो चरणको पारस्परिक मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लिखित नियमनकारी निकायहरूसँग सम्बन्धित प्राथमिकताका कार्यहरू (Priority Actions) र सुधारका सुझावहरू (Recommended Actions) प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ।

१२७. वित्तीय जानकारी इकाईबाट सम्बन्धित निकायमा सम्प्रेषण गर्ने फाइनान्सियल इन्टेलिजेन्स (Financial Intelligence) लाई स्वचालित बनाई अनुसन्धान कार्यको प्रभावकारिता अभिवृद्धिमा सहजीकरण गरिनेछ।

वित्तीय समावेशिता र ग्राहक हित संरक्षण

१२८. बैंक तथा वित्तीय संस्था एवम् अन्य वित्तीय सेवा प्रदायकको ग्राहक पहिचान (KYC) विवरण राष्ट्रिय परिचयपत्रमार्फत प्राप्त गर्ने सहजीकरण गरिनेछ । ग्राहकले कुनै एक बैंकमा विवरण अद्यावधिक गरेपश्चात् आवश्यक पर्ने निकायले विद्युतीय माध्यमबाट प्राप्त गर्नसक्ने पूर्वाधारको विकासका लागि समेत सहजीकरण गरिनेछ ।

१२९. ग्रामीण क्षेत्रमा ग्राहीहरूसँग निरन्तर सम्वादमा रहने उद्देश्यले "ग्राहीसँग नेपाल राष्ट्र बैंक" कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

१३०. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले विद्यमान कानुनी प्रक्रियाअन्तर्गत रही आफ्नो कर्जा नियमित गर्दा तथा असुलीलगायतका कार्य गर्दा देखिएका अवाञ्छित गतिविधिबाट सिर्जित जोखिम निरुपणका लागि नेपाल सरकारका सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।

१३१. बैंक तथा वित्तीय संस्थामा निष्क्रिय खाताहरूको संख्या उल्लेख्य बढी रहेको सन्दर्भमा उच्च संख्यामा खाता निष्क्रिय रहने र अन्य व्यक्तिले समेत खाता सञ्चालन गर्ने (Money Mule) प्रवृत्तिले सिर्जना गरेको जोखिमसमेतलाई दृष्टिगत गरी निष्क्रिय खातालाई न्यून गर्न कार्ययोजना बनाई लागु गरिनेछ ।

१३२. वित्तीय ग्राहक संरक्षण गर्न "वित्तीय ग्राहक संरक्षण मार्गदर्शन" एवम् वित्तीय बजार आचरणसम्बन्धी निर्देशन जारी गरिनेछ ।

अन्त्यमा,

५१. यस मौद्रिक नीतिको कार्यान्वयनबाट मूल्य तथा बाह्य क्षेत्र स्थिरता र वित्तीय स्थायित्व कायम भई समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व प्रवर्द्धन हुने, वित्तीय मध्यस्थता प्रभावकारी हुने, वित्तीय समावेशीकरण बढ्ने, भुक्तानी प्रणाली पनि आधुनिक, सुरक्षित र भरपर्दो हुने तथा नेपाल सरकारले लिएको आर्थिक लक्ष्य हासिल गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

५२. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को मौद्रिक नीतिको तर्जुमामा सहयोग पुऱ्याउने नेपाल सरकारका निकायहरू, उद्योग व्यवसायसँग सम्बन्धित संघ/संस्थाहरू, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू, मौद्रिक नीति सल्लाहकार समिति, बैंकिङ क्षेत्र सुधार सुझाव कार्यदल, विज्ञ वर्ग, सञ्चार माध्यमलगायत सबै सरोकारवालाहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । साथै, यस मौद्रिक नीतिमा व्यवस्था गरिएका नीति तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सदाझैं सबैको सहयोग रहने विश्वास लिएको छु ।

* * *

अनुसूची १
मौद्रिक प्रक्षेपण

रु. करोडमा

मौद्रिक योगहरू	२०८० असार	२०८१ असार	२०८२ असार*	२०८३ असार^	वार्षिक परिवर्तन							
					२०८०/८१			२०८१/८२			२०८२/८३	
					रकम		प्रतिशत	रकम		प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	/१	[illegible]	[illegible]	/१	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
१.२ वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	/१	[illegible]	[illegible]	/१	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. सरकारमाथिको खुद दाबी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. गैर वित्तीय सरकारी संस्थाउपरको दाबी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
ग. अन्य वित्तीय संस्थाउपरको दाबी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
घ. निजी क्षेत्रउपरको दाबी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
२.२ खुद गैरमौद्रिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	/१	[illegible]	[illegible]	/१	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय (एम २)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
३.१ मुद्रा प्रदाय (एम१), एम१+	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. मुद्रा प्रदाय (एम १)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
मुद्रा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
चल्ती निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. बचत तथा मुद्दती निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
३.२ मार्जिन निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता (एम ३)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]

* - [illegible]
^ - [illegible]
/१ [illegible]
/२ [illegible]

अनुसूची २

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको लक्ष्य तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन स्थिति

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१.	५८.	मुद्रास्फीतिलाई ५.० प्रतिशतको वरपरमा राख्ने गरी मौद्रिक विस्तारबाट मूल्यमा चाप पर्न नदिने गरी मौद्रिक व्यवस्थापन गरिने ।	औसत मौद्रिक विस्तारलाई मूल्यमा चाप पर्ने गरी मुद्रा बजार कारोबार तथा ब्याजदर करिडोरका उपकरणहरू आवश्यकतानुसार कार्यान्वयनमा ल्याइएको । आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को पहिलो ११ महिनाको औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ४.२४ प्रतिशत रहेको ।
२.	५६.	कम्तीमा ७ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पुग्ने गरी विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम गर्ने ।	आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को पहिलो ११ महिनाको आयातलाई आधार मान्दा बैंकिङ क्षेत्रसँग रहेको विदेशी विनिमय सञ्चिति १५.६ महिनाको वस्तु आयात र १२.७ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहेको ।
३.	५७.	भारित औसत अन्तरबैंक दरलाई मौद्रिक नीतिको सञ्चालन लक्ष्यको रूपमा कायमै राखी सञ्चालित र नियममा आधारित मुद्रा बजार कारोबार सञ्चालनमार्फत यसलाई नीतिगत दरको दायराभित्र कायम गरिने ।	तरलता व्यवस्थापनमार्फत बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको भारित औसत अन्तरबैंक कारोबार ब्याजदर करिडोरको सीमाभित्र रहेको ।
४.	५८.	आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदर १२.० प्रतिशत र निजी क्षेत्रतर्फ जाने कर्जा वृद्धिदर १२.५ प्रतिशतसम्म रहने प्रक्षेपण गरिएको ।	वार्षिक बिन्दुगत आधारमा २०८२ जेठ मसान्तमा विस्तृत मुद्राप्रदाय १२.० प्रतिशतले र निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा ८.२ प्रतिशतले वृद्धि भएको ।
५.	६९.	ब्याजदर करिडोरको माथिल्लो सीमाको बैंकदरलाई ७ प्रतिशतबाट ६.५ प्रतिशत र नीतिगत दर ५.५ प्रतिशतबाट ५.० प्रतिशत कायम गरिएको । ब्याजदर करिडोरको तल्लो सीमाको रूपमा रहेको ३.० प्रतिशतको निक्षेप संकलन दरलाई यथावत् राखिएको ।	मिति २०८१/०४/१६ मा निर्देशन जारी भएको ।
६.	७०.	बैंकहरूका कर्जा तरलता सुविधा प्रदान हुने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिँदै कर्जा तरलता उपलब्ध हुने कार्यक्षेत्रलाई अझै व्यापक बनाइने ।	कर्जा तरलता उपलब्ध हुने कार्यक्षेत्रलाई नेपाल राष्ट्र बैंक मुद्रा बजार कारोबार सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८ मा संशोधन गरी अझै व्यापक बनाइएको ।
७.	७४.	बैंक तथा वित्तीय संस्थाका लागि जारी गरिएको Capital Adequacy Framework मा अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासमा गरिएको सुधारहरूको आधारमा परिमार्जन गरिने ।	Capital Adequacy Framework परिमार्जन सम्बन्धी कार्य अन्तिम चरणमा रहेको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
८.	५८.	मौद्रिक प्रसार संयन्त्रलाई प्रभावकारी बनाउन एवम् कर्जाको ब्याजदरमा एकरूपता कायम गर्न विद्यमान आधारदरसम्बन्धी व्यवस्थाको समीक्षा गरिने।	आधारदरसम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थाको समीक्षा अध्ययन भइरहेको।
९.	५९.	निर्माण व्यवसायमा आएको शिथिलतालाई दृष्टिगत गरी यो क्षेत्रको पुनरुत्थानको लागि देहायबमोजिमको व्यवस्था गरिने: (क) निर्माण व्यवसायीहरूलाई प्रवाह भएको कर्जाको सावाँ ब्याज तिर्ने अवधि २०७९ असार मसान्तसम्म थप गर्ने। (ख) निर्माण व्यवसायीहरूलाई कर्जा भुक्तानीसम्बन्धी कुनै व्यवस्था नमिलुन्जेलसम्म बैंक कर्जाको भाका नाघेको आधारमा मात्र कालोसूचीमा समावेश नगर्ने। (ग) निर्माण व्यवसायको लागि मिल्ने बैंकिङ सुविधा तथा जमानतमध्ये लागत अग्रिमको सुविधा उपयोग गर्दा कोभिड पिरियड गन्नुपर्ने अवधिको सीमा सम्पन्नता हुँदै व्यवस्था गर्ने। (घ) निर्माण व्यवसायीहरूको जमानतपत्र जारी भई सूचना भएको कर्जामा आर्थिक वर्ष २०७६/७७ का लागि ऋण सूचना भएको मितिबाट अन्य कर्जासरह कर्जा वर्गीकरण र कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्ने। (ङ) जोइन्ट भेन्चर (जेभी) मा संलग्न कुनै पनि कुनै पार्टनर कालोसूचीमा परेको कारण अन्य कुनै पार्टनरको बैंकिङ काम कारबाहीमा असर नगर्ने व्यवस्था मिलाइने। (च) नेपाल सरकारबाट निर्माण कार्यको म्याद नवीकरण भएमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट प्रदान भएको जमानत समेत नवीकरण हुनसक्ने व्यवस्था मिलाइने।	(क) मिति २०७८/०४/१६ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (ख) मिति २०७८/०४/१६ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (ग) मिति २०७८/०४/१८ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (घ) मिति २०७८/०४/१८ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (ङ) मिति २०७७/०८/११ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको। (च) मिति २०७८/०४/१८ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको।
१०.	६०.	परिस्थितिजन्य कारणले उद्योग व्यवसाय बन्द हुन गई लामो समयदेखि कर्जाको सावाँ ब्याज भुक्तानी नियमित गर्ने उद्योग व्यवसायलाई कर्जा वर्गीकरण र जोखिम व्यवस्थाको लागि मापदण्ड सहजीकरण गरिने।	मिति २०७८/०४/१८ को परिपत्रबाट निर्देशन जारी भई कार्यान्वयनमा आएको।

क.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
११.	८१.	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको पुँजीकोषमा रहेको व्यवस्थालाई सुदृढ गर्ने तथा मौद्रिक नीति र समष्टिगत नियामकीय व्यवस्थाहरूबीच थप सामञ्जस्यता ल्याउने अभिप्रायले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि देहायबमोजिमको व्यवस्था गरिने (क) पुँजीकोषका उपकरणहरू तथा नयाँ उपकरण प्रयोगलाई मूल्याङ्कन गर्ने । (ख) अवल कर्जामा गर्नुपर्ने विद्यमान १.२५ प्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई घटाएर १.१० प्रतिशत कायम गर्ने । (ग) कर्जा अपेक्षितकीको लागि गरिने जोखिम भारसम्बन्धी व्यवस्थामा आवश्यक पुनरावलोकन गर्ने । (घ) विद्यमान Regulatory Retail Portfolio (RRP) को सीमालाई ८. २ करोडबाट बढाएर अधिकतम ८.२ करोड ५० लाख कायम गर्ने । (ङ) बैंक तथा वित्तीय संस्थाले Tier 2 Capital गणना गर्दा Capital Adequacy Framework 2015 का व्यवस्थाको अधीनमा रही कुल पुँजीकोष प्राथमिक पुँजीकोषको शतप्रतिशत भन्दा बढी नहुने गरी Regulatory Reserve मा रहेका उपयुक्त रिजर्भ रकमहरूलाई Tier 2 Capital को रूपमा गणना गर्न सकिने व्यवस्था गर्ने । (च) उपरोक्त (क) देखि (ङ) सम्मका व्यवस्थाहरूबाट वित्तीय प्रणालीमा पर्ने असरलाई नियमित अनुगमन गर्ने ।	(क) पुँजीकोषका उपकरणहरू तथा नयाँ उपकरण प्रयोगका सम्बन्धमा अध्ययन भइरहेको । (ख) मिति २०८१/०४/१६ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको । (ग) मिति २०८१/०४/१६ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको । (घ) मिति २०८१/०४/१६ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको । (ङ) मिति २०८१/०५/११ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको । (च) वित्तीय प्रणालीमा पर्ने असरको मासिक रूपमा अनुगमन भइरहेको ।
१२.	८२.	निष्क्रिय वर्गमा वर्गीकरण भएको कर्जा नियमित भइसकेको अवस्थामा ६ महिनापछि मात्र असल वर्गमा वर्गीकरण गर्न सकिने व्यवस्थालाई परिमार्जन गरी ६ महिनासम्म सूक्ष्म निगरानी वर्गमा वर्गीकरण गरी उक्त अवधिपछि मात्र असल वर्गमा वर्गीकरण गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइने ।	मिति २०८१/०४/१६ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१३.	८३	बैंक खातालाई मात्र नगद मागी कालोसूचीमा राख्ने तथा बैंकिङ कारोबारमा धनोत्र हुनेगरी खाता रोक्का राख्ने पक्षलाईका व्यवस्था परिमार्जन गर्ने गरी विद्यमान कर्जा सूचना तथा कालो सूचीसम्बन्धी निर्देशनमा पुनरावलोकन गरिने ।	अध्ययन प्रतिवेदनउपर सरोकारवालाहरूबाट पृष्ठपोषण प्राप्त भई थप विश्लेषण भइरहेको ।
१४.	८४.	विगत दुई वर्षमा कार्यान्वयनमा रहेका विभिन्न सहुलियत सम्बन्धमा नयाँ कर्जा प्रवाहको स्थितिसमेत मूल्याङ्कन गरी देहाय बमोजिमको व्यवस्था गरिने (क) चालु पूँजी कर्जा मार्गदर्शनमा उल्लेखित Variance Analysis गरी कर्जा नवीकरण गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई २०८२ साउन १ गतेबाट लागू हुने गरी समयावधि थप गरिने । (ख) मधु, घरेलु, साना एवम् मझौला उद्यमको लागि तोकिएको रु.१ करोडको सीमालाई पुनरावलोकन गरिने ।	(क) मिति २०७८/०४/१६ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको । (ख) मिति २०७८/०४/११ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको ।
१५.	८५.	रु.१ करोडसम्मको लघु, घरेलु, साना तथा मझौला उद्यम, कृषि र व्यवसायी कर्जा प्रदर्शनमा व्यवहारिक अवरोधलाई प्रभाव हुने कर्जामा आधार दरमा २ प्रतिशत बिन्दुभन्दा बढी प्रिमियम नलिने ब्याजदर निर्धारण गर्ने नपाउने व्यवस्थामा कृषिजन्य तथा सहयोगी उद्योग, कृषि औजार उत्पादन, सूचना प्रविधि, पर्यटनलगायत मौलिक उत्पादनसँग सम्बन्धित क्षेत्रका थप गर्ने गरी पुनरावलोकन गरिने ।	मिति २०७८/०४/१८ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको ।
१६.	८६.	प्राइभेट इक्विटी तथा भेन्चर क्यापिटलले लगानी गरेको संस्था कुनै कारणबाट कर्जा भुक्तान गर्न नसकी कालोसूचीमा पर्ने व्यवस्था भएमा लगानी गर्ने प्राइभेट इक्विटी तथा भेन्चर क्यापिटललाई कालोसूचीमा नपर्ने व्यवस्था मिलाइने ।	मिति २०७८/०४/१६ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको ।
१७.	८७	नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित बैंक तथा वित्तीय संस्थामा पेश हुने वित्तीय विवरण र कर सूचना प्रणालीमा पेश भएका विवरणहरूबीच आबद्धता कायम गर्ने प्रणाली विकास गरी समन्वय गरिने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्थामा पेश हुने वित्तीय विवरण र कर सूचना प्रणालीमा पेश भएका विवरणहरूबीच अन्तरआबद्धताका लागि नेपाल सरकारबाट अन्तरआबद्धतासम्बन्धी प्रणालीको विकास हुनुपर्ने र नेपाल सरकारबाट सो सम्बन्धमा व्यवस्था भई आएपश्चात् समन्वय गरिने ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१८.	८८.	सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणका लागि गरिएका व्यवस्थाहरूलाई थप प्रभावकारी बनाउन अधिक जोखिम रहेका विभिन्न क्षेत्रका सूचक संस्थाहरूलाई goAML प्रणालीमा आबद्ध गरिने ।	सम्बन्धित नियमनकारी/सुपरिवेक्षकीय निकायहरूको निरन्तर समन्वयमा अधिक जोखिम क्षेत्र रहेका विभिन्न सूचक संस्थाहरूलाई निरन्तर goAML प्रणालीमा आबद्ध गर्दै आइएको । २०८१ चैत मसान्तसम्ममा ४,०२६ वटा सूचक संस्थाहरू goAML प्रणालीमा आबद्ध भएकोमा २०८२ जेठ मसान्तसम्ममा अधिक जोखिम रहेका क्षेत्रभित्र विभिन्न क्षेत्रगत सूचक संस्थाहरूलाई goAML प्रणालीमा आबद्ध गरिसकिएको । जोखिममा आधारित भएर निरन्तर रूपमा सूचक संस्थाहरूलाई goAML प्रणालीमा आबद्ध गर्ने कार्य भइरहेको ।
१९.	८९.	बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निष्क्रिय सम्पत्ति तथा गैर-बैंकिङ सम्पत्ति व्यवस्थापन गर्ने सम्पत्ति व्यवस्थापन कम्पनी (Asset Management Company) स्थापना गर्ने प्रयोजनका लागि सम्पत्ति व्यवस्थापन ऐनको मस्यौदा तर्जुमा गरी नेपाल सरकारसमक्ष पेश गरिने ।	ऐनको मस्यौदा तयार भएको ।
२०.	९०.	ऊर्जा क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्न ऊर्जा क्षेत्रसँग सम्बन्धित विशिष्टीकृत संस्थाहरूबाट जारी गरिएका ऊर्जा ऋणपत्रसम्बन्धी उपकरणहरूमा इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरूले गरेको लगानीलाई ऊर्जा क्षेत्रमा लगानी पुर्‍याउनुपर्ने गरी तोकिएको सीमामा गणना गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइने ।	मिति २०८१/०४/१८ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको ।
२१.	९१.	यस बैंकबाट इजाजतपत्र/अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थामा बढ्दो महत्वको डिजिटल प्रविधिको प्रयोगलाई मध्यनजर गरी वित्तीय क्षेत्रमा प्रयोग हुने कृत्रिम बौद्धिकता (Artificial Intelligence) सम्भावना अध्ययन गरी यसबाट हुनसक्ने जोखिमहरूको पहिचान गरी त्यसलाई न्यूनीकरण गर्ने कृत्रिम बौद्धिकतालाई अधिकतम सदुपयोग गर्न यस बैंकको मार्गदर्शन तर्जुमा गरिने ।	कृत्रिम बौद्धिकता प्रयोगसम्बन्धी मार्गदर्शनको सम्बन्धमा कार्यदल गठन भई कृत्रिम बौद्धिकता सम्बन्धी निर्देशनको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरिएको ।
२२.	९२.	बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको नियमन तथा सुपरिवेक्षणका लागि छुट्टै संरचनाको निर्माणका लागि आवश्यक कानून बनाउन नेपाल सरकारसँग समन्वय गरिने ।	बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरूको लागि निर्देशन तथा मापदण्ड तर्जुमा गरी २०८१/१२/२१ गते राष्ट्रिय सहकारी नियमन प्राधिकरणमा पठाइएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
२३.	९३.	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको २०८१ असार मसान्तसम्मको कर्जामा पाकेको ब्याज २०८१ साउन मसान्तसम्ममा प्राप्त भएका विद्यमान लेखामानको कार्यान्वयन गर्दा लाग्ने रकमलाई आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा आम्दानी बाँध्न पाउने व्यवस्था गरिने ।	मिति २०८१/०४/१४ मा सूचना जारी गरी कार्यान्वयनमा आएको ।
२४.	९४	व्यावसायिक शिक्षा तथा अन्य आन्तरिक रूपमा अध्ययन गर्ने चिकित्सा, इन्जिनियरिङ, सूचना प्रविधि, एकाउन्टिङ जस्ता व्यावसायिक शिक्षा आर्जनको लागि जारी ल्याउने गराउन नीतिगत व्यवस्थामा विद्यमान नीति तथा कार्यक्रमको अभावमा आवश्यक स्पष्टीकरण गरिने ।	एकीकृत निर्देशन २०८१ को इ.प्रा. १७ को ३.(८) मा "प्राविधिक तथा अन्य माध्यमिक तहसम्मको प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा अध्ययनको लागि विपन्न परिवारका युवाहरूलाई बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट बिना धितोमा प्रवाह हुने रु ३ लाखसम्मको कर्जा" भन्ने व्यवस्थालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्ने गरी बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा कर्जा प्रवाह गर्नसक्ने व्यवस्था रहेको । गुणस्तरपूर्ण कर्जाका लागि स्वदेश अनुदानसम्मको व्यावसायिकको बुँदा ३ को (८) मा प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्बाट मान्यताप्राप्त संस्थाबाट लिइने तालिमका लागि रु. ३ लाखसम्म कर्जा प्रवाह गर्ने व्यवस्था रहेको ।
२५.	९५.	मार्जिन ट्रेडिङ कर्जा र व्यवस्थित हुन नसकेकोको परिस्थितिमा पुँजीबजारमा लगानी गर्ने मुख्य उद्देश्यले स्थापना भएका संस्थागत लगानीकर्ताहरूका लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले मार्जिन प्रकृतिको शेयर धितोमा प्रवाह गर्ने कर्जाको विद्यमान अधिकतम रु.२० करोडको सीमा खारेज गरिने ।	मिति २०८१/०४/१८ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको ।
२६.	९६.	नेपाल सरकारको २०८१/८२ को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित कम्पनीको धितोमा अन्य सहज रूपमा कर्जा प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाइने ।	चालु पुँजी कर्जा मार्गदर्शनको अधिनमा रही कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित व्यावसायिक फर्म, कम्पनीको हकमा व्यवसायसँग सम्बन्धित कृषि उपजलाई स्टकको रूपमा गणना गरी कर्जा प्रवाह गर्न सक्ने व्यवस्था कार्यान्वयन भइरहेको ।
२७	९७	नेपाल सरकारको २०८१/८२ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएको बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट प्रवाह हुने कर्जालाई नवप्रवर्तनमा प्रवाह गर्ने प्रोत्साहन गरिने ।	इ.प्रा.निर्देशन नं. २/०८१ को बुँदा नं ३९ को (१) (क) बमोजिम उक्त व्यवस्था कार्यान्वयनमा हुँदै आएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
२८.	९८.	नेपाल सरकारको २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएअनुसार वैदेशिक रोजगारीमा जान श्रम स्वीकृति लिएका व्यक्तिलाई बैंक खातामा विप्रेषण पठाउने सुनिश्चितताका आधारमा बिनाधितो ऋण उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिने ।	निर्देशन नं. १७/०८० को (३) मा वैदेशिक रोजगारमा जाने व्यक्तिहरूलाई धितो लिई वा नलिई उपलब्ध गराइने प्रतिव्यक्ति रु. १ लाख ५० हजारसम्मको कर्जालाई विपन्न वर्गमा प्रवाह भएको कर्जामा गणना गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको ।
२९.	९९.	नेपाल सरकारको २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएको बचत तथा ऋण सहकारी संस्थामा देखिएको समस्या समाधानका लागि समस्याग्रस्त सहकारीका सञ्चालक र एकापर परिवारको सदस्यको नाममा रहेको सम्पत्तिको धितोको सुरक्षामा र ६ महिनाभित्र बचतकर्ता सदस्यको रकम फिर्ता गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनको लागि नेपाल सरकारलाई सहजीकरण गरिने ।	सरकारी निकायहरूबाट यससम्बन्धी कार्य भइरहेकोले यस बैंकबाट आवश्यकतानुसार सहजीकरण गरिने ।
३०	१००.	नेपाल सरकारको २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएअनुसार स्थानीय तहमार्फत प्रवर्द्धन गर्ने कर्जाको ब्याज र कर्जा चुक्ता पुनरावलोकन सहजीकरण गरिने ।	इ.प्रा. निर्देशन नं २ को २९ (ख) बमोजिम व्यवस्था कार्यान्वयनमा रहेको पाइएको ।
३१.	१०१.	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू तथा तिनका शाखाहरूको मर्जर तथा प्राप्तिलाई प्रोत्साहित गरिने ।	नेपाल राष्ट्र बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०८० को निर्देशन नं. १४/०८० मा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको मर्जर तथा प्राप्तिलाई प्रोत्साहन गर्ने व्यवस्था रहेकाले सोही बमोजिम कार्यान्वयन भइरहेको । लघुवित्त वित्तीय संस्थाका शाखाहरू गाभ्ने नीतिको सम्बन्धमा अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरिएको ।
३२.	१०२.	लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सेवाशुल्कबाहेक लिइने शुल्कको समायोजन गर्दै ग्राहक हित संरक्षण गर्न सञ्चालित यस्ता कार्यहरूलाई ग्राहक हित संरक्षणलाई प्राथमिकतामा राखी आवश्यक नियामकीय व्यवस्था गरिने ।	मिति २०८०/०४/१३ को परिपत्रबाट लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सेवा सम्बन्धमा लिइने शुल्कको समायोजन गर्ने सेवा शुल्क सम्बन्धमा स्पष्ट निर्देशन जारी भइसकेको । साथै, ग्राहक हित संरक्षणलाई प्राथमिकतामा राखी नियमनीय व्यवस्थामा परिमार्जन गरी एकीकृत निर्देशन जारी भइसकेको र सो सम्बन्धमा नियमित अनुगमन भइरहेको ।
३३.	१०३.	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले ऋणमा लिने ब्याजदरसम्बन्धी नियामकीय व्यवस्थामा समसामयिक पुनरावलोकन गरिने ।	मिति २०८१/०३/३१ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
३४.	१०३	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले ऋणीबाट लिने सेवा शुल्कसम्बन्धी नियामकीय व्यवस्थामा समसामयिक पुनरावलोकन गरिने ।	मिति २०८१/०४/१३ मा परिपत्र जारी भई कार्यान्वयनमा आएको र नियमित अनुगमन भइरहेको ।
३५.	१०४	प्रतिकूलताका समयमा सानो रकमका लघुवित्तका ग्राहकलाई निश्चित प्रतिशत ब्याज भुक्तानी गरी कर्जा पुनर्तालिकीकरण गर्न सक्ने व्यवस्था गरिने ।	निर्देशन जारी भई नियमित अनुगमन भइरहेको ।
३६.	१०५	कुनै निश्चित उद्देश्य वा क्षेत्रमा आफ्नो कार्यक्षेत्र सीमित राखी कार्य गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई प्रोत्साहन गर्ने गरी व्यवस्था मिलाइने ।	अध्ययन प्रतिवेदन प्राप्त भएको, यस विषयमा थप अध्ययन आवश्यक भएको ।
३७.	१०६	यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त सम्पूर्ण लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूमा NFRS लागू गर्ने आवश्यक व्यवस्था गरिने ।	मिति २०८१/०६/२३ को परिपत्रबाट NFRS लागू गर्ने सम्बन्धमा निर्देशन जारी भइसकेको र सो सम्बन्धमा नियमित अनुगमन भइरहेको ।
३८.	१०७	राहदानीबापत उपलब्ध हुने विदेशी मुद्रा सटही सुविधासम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थामा सरलीकरण गरिने ।	मिति २०८१/०४/१६ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
३९.	१०८	ड्राफ्ट/टी.टी. को माध्यमबाट वस्तु आयात गर्दा उपलब्ध हुने सटही सुविधाको विद्यमान सीमा अमेरिकी डलर ३५ हजारबाट वृद्धि गरी अमेरिकी डलर ५० हजार कायम गरिने ।	मिति २०८१/०४/१६ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४०.	१०९	Document Against Payment र Document Against Acceptance को माध्यमबाट आयात गर्न सकिने विद्यमान सीमा अमेरिकी डलर ६० हजारबाट वृद्धि गरी अमेरिकी डलर एक लाख कायम गरिने ।	मिति २०८१/०४/१६ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४१.	११०	नेपालमा खोलिएका पर्यटकले विदेशी मुद्राको खाताबाट खर्च गर्न सकिने सीमालाई वृद्धि गरिने ।	मिति २०८१/०४/१६ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४२.	१११	शिक्षा, स्वास्थ्य, भ्रमण, व्यापारलगायतका क्रियाकलापहरूमा थप सहज हुने गरी सटही गर्न सकिने विदेशी मुद्राहरूको विद्यमान सूची पुनरावलोकन गरिने ।	मिति २०८१/०८/०५ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४३.	११२	सेवा आयातबापत बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट प्रदान गरिने विद्यमान सटही सीमालाई वार्षिक र कारोबार रूपमा तोकी सोसम्बन्धी व्यवस्थालाई सरलीकरण गरिने ।	मिति २०८१/०९/१० को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
४४.	११३.	नेपाल सरकारका निकायलाई सार्वजनिक खरिद कानुनबमोजिम गरिएको खरिदको भुक्तानीको लागि आवश्यक पर्ने जमानी सुविधामा ड्राफ्ट/डी.डी.को सट्टा मागु नहुने एवम् एकभन्दा बढी भुक्तानीको माध्यम प्रयोग गर्न सकिने गरी कार्यान्वयन गरिने ।	मिति २०८१/०४/१५ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४५.	११४.	सुन आयात तथा बिक्री वितरणसम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थाका सम्बन्धमा अध्ययन गरिने ।	अर्थमन्त्री तयार गरेको अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएको ।
४६.	११४.	चाँदी आयातको विद्यमान व्यवस्थामा समयानुकूल पुनरावलोकन गरिने ।	मिति २०८१/०४/१५ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४७.	११५.	भुक्तानीसम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूबाट गरिने कारोबारलाई थप पारदर्शी बनाई उक्त संस्थाहरूको संस्थागत सुशासन अभिवृद्धि गर्नका लागि भुक्तानी सेवा प्रदायक संस्थाहरूले नियुक्त गरेका आधिकारिक प्रतिनिधिको कारोबारसम्बन्धी व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिने ।	मिति २०८१/०८/२८ गते संशोधित निर्देशन जारी भएको ।
४८.	११६.	केन्द्रीय बैंक डिजिटल मुद्रासम्बन्धी अध्ययनको आधारमा Wholesale CBDC को स्वरूप (Design Characteristics) तयार गर्ने कार्य अगाडि बढाइने ।	अध्ययन प्रतिवेदन तयार भई छलफलको चरणमा रहेको ।
४९.	११७.	राष्ट्रिय भुक्तानी स्विच पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा ल्याउन आवश्यक पर्ने पूर्वाधार र संस्थागत संरचना तयार गरिने ।	राष्ट्रिय भुक्तानी स्विचको संरचना तयार भई नेपाल क्लियरिङ हाउस लिमिटेड (NCHL) मार्फत कार्यान्वयनको चरणमा रहेको ।
५०.	११८.	भुक्तानी, समाशोधन र फर्छ्योटसम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरू पब्लिक लिमिटेड कम्पनी हुनुपर्ने व्यवस्था गरिने ।	एकीकृत निर्देशन, २०८१ बाट भुक्तानी प्रणाली सञ्चालकहरूलाई २०८३ असार मसान्तसम्ममा अनिवार्य रूपमा पब्लिक लिमिटेड कम्पनीमा परिणत भइसक्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको ।
५१.	११९.	वित्तीय साक्षरतालाई अभियानकै रूपमा अगाडि बढाउने प्रकाशित सामग्री, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले शाखारहितको गाभिएका र शाखाविहीन बैंक तथा वित्तीय संस्थाको नाफिन, स्वर्ण व्यवस्थापन, ब्याजदर, वित्तीय सेवाको तुलनात्मक विश्लेषण, डिजिटल बैंकिङ, वित्तीय ज्ञान एवम् मनोवृत्तिमार्फत वित्तीय व्यवहारमा परिवर्तन ल्याउनका विषयमा कोटी बैंक तथा वित्तीय संस्थामार्फत वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइने ।	वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम नियमित रूपमा सञ्चालन भइरहेको । इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले सञ्चालन गरेको वित्तीय साक्षरता कार्यक्रमको Reporting हुने गरी उक्त कार्यलाई प्रभावकारी बनाइएको ।

क.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१२.	१२०.	आर्थिक वर्ष २०८१/८२ बीच आर्थिक वर्ष २०८०/८१ लाई आधार वर्ष मानेर उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क र तलब तथा ज्यालादर सूचकाङ्क प्रकाशन गर्न शुरु गरिने ।	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ लाई आधार वर्ष मानेर उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क र तलब तथा ज्यालादर सूचकाङ्क प्रकाशन गरिएको ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको अर्द्धवार्षिक समीक्षाबाट थप गरिएको लक्ष्य तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन अवस्था

क.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१.	३९	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको कर्जाको ब्याजदर २०८२ जेठदेखि आधार दरसँग आबद्ध गरी तय गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिने ।	परिपत्र जारी हुने क्रममा रहेको ।
२.	४०	व्यक्तिगत सवारी साधन र सबै प्रकारका विद्युतीय सवारी साधनको ऋण मूल्य अनुपात (Loan to Value Ratio) को सीमालाई ६० प्रतिशत कायम गरिने ।	मिति २०८१/११/१९ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
३.	४१	असल कर्जाको विद्यमान १.१० प्रतिशतको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई १.० प्रतिशत कायम गरिने ।	मिति २०८१/११/१९ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४.	४२	नन्डेलिभरेबल फर्वार्डको हकमा प्राथमिक पूँजीको विद्यमान १५ प्रतिशतको सीमालाई वृद्धि गरी ३० प्रतिशत कायम गरिने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभागको मिति २०८१/११/१९ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको तेस्रो त्रैमासिक समीक्षाबाट थप गरिएको लक्ष्य तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन अवस्था

क.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१.	४१	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले दैनिक ९० प्रतिशत न्यूनतम अनिवार्य नगद मौज्दात कायम राख्नुपर्ने व्यवस्था गरिने ।	मिति २०८२/०२/१४ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
२.	४२	विद्यमान सेयर धितो कर्जाको जोखिम भार १२५ प्रतिशतबाट घटाई १०० प्रतिशत कायम गरिने ।	मिति २०८२/०२/१४ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
३.	४३	विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ र विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण ऐन, २०७५ मा भएको पछिल्लो संशोधनका व्यवस्थाहरूलाई समावेश गरी "नेपाल राष्ट्र बैंक विदेशी लगानी तथा विदेशी ऋण व्यवस्थापन विनियमावली, २०७८" परिमार्जन गरी जारी गरिने ।	मिति २०८२/०३/०४ को परिपत्रमार्फत कार्यान्वयनमा आएको ।
४.	४४	बैंकिङ कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४ को संशोधनबमोजिम चेक अनादरसम्बन्धी व्यहोरा प्रमाणित गर्ने कार्यविधि तर्जुमा गरी जारी गरिने ।	चेक अनादरसम्बन्धी व्यहोरा प्रमाणित गर्ने कार्यविधिको मस्यौदा तयार भएको ।

तालिका सूची

तालिका १	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (२०६७/६८ को मूल्यमा)
तालिका २	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रचलित मूल्यमा)
तालिका ३	राष्ट्रिय आय, लगानी तथा बचत (प्रचलित मूल्यमा)
तालिका ४	राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क (आधार वर्ष २०८०/८१ = १००)
तालिका ५	मौद्रिक सर्वेक्षण
तालिका ६	मौद्रिक सर्वेक्षण (वार्षिक विन्दुगत)
तालिका ७	ब्याजदर संरचना
तालिका ८	मौद्रिक व्यवस्थापन
तालिका ९	निक्षेप संकलन बोलकबोल
तालिका १०	स्थायी निक्षेप सुविधा, ओभरनाइट रिपो तथा स्थायी तरलता सुविधा
तालिका ११	ओभरनाइट तरलता सुविधा
तालिका १२	सरकारी वित्त स्थिति (बैंकिङ कारोबारमा आधारित)
तालिका १३	नेपाल सरकारको कुल आन्तरिक ऋण
तालिका १४	नेपाल सरकारको खुद आन्तरिक ऋण परिचालन
तालिका १५	वैदेशिक व्यापार
तालिका १६	शोधनान्तर खाताका मुख्य परिसूचकहरू
तालिका १७	बैंकिङ क्षेत्रसँग रहेको कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति
तालिका १८	विदेशी मुद्रा खरिद/बिक्री

तालिका ९
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन
(२०६४/६५ को मूल्यमा)

क्षेत्र	रु. करोडमा						प्रतिशत परिवर्तन				
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कृषि	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कृषि वन तथा मत्स्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
गैर कृषि	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उद्योग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
खानी तथा उत्खनन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उत्पादनमूलक उद्योग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
बिजुली, ग्यास, भाप तथा वातानुकूलित आपूर्ति सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पानी आपूर्ति, ढल व्यवस्थापन तथा फोहोरमैला सम्बन्धी क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
निर्माण	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
थोक तथा खुद्रा व्यापार, सवारी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
यातायात तथा भण्डारण	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
आवास तथा भोजन सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सूचना तथा सञ्चार	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वित्तीय मध्यस्थता	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
घरजग्गा कारोबार सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
विशेषज्ञ, वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवा क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
शिक्षा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य सेवा क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल मूल्य अभिवृद्धि (आधारभूत मूल्यमा)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उत्पादन करबाट खुद कर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

अ - संशोधित अनुमान।
प्र - प्रारम्भिक अनुमान।
स्रोत: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग।

तालिका २
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन
(प्रचलित मूल्यमा)

शीर्षक	रु. करोडमा						प्रतिशत परिवर्तन				
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कृषि	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कृषि, वन तथा मत्स्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
गैर कृषि	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उद्योग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
खानी तथा उत्खनन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उत्पादनमूलक उद्योग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
विद्युत, ग्यास, भाप तथा वातानुकूलित आपूर्ति सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पानी आपूर्ति, ढल व्यवस्थापन, फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ सम्बन्धी गतिविधि	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
निर्माण	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
थोक तथा खुद्रा व्यापार, सवारी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
यातायात तथा भण्डारण	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
आवास तथा भोजन सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सूचना तथा सञ्चार	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वित्तीय र बीमा सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
घरजग्गा कारोबार सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पेसागत, वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवा क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सार्वजनिक प्रशासन र रक्षा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
शिक्षा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मानव स्वास्थ्य र सामाजिक कार्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य सेवा क्रियाकलाप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल मूल्य अभिवृद्धि (आधारभूत मूल्यमा)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
उत्पादनमा खुद कर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

तालिका १
राष्ट्रिय आय, लगानी तथा बचत
(प्रचलित मूल्यमा)

शीर्षक	रु. करोडमा						कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको प्रतिशत				
	२०६३/६४	२०६४/६५	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८^R	२०६८/६९^P	२०६४/६५	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८^R	२०६८/६९^P
कुल उपभोग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सरकारी क्षेत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
निजी क्षेत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
गैर-मुनाफामुखी संस्थाहरू	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल लगानी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल स्थिर पूँजी लगानी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सरकारी क्षेत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सार्वजनिक संस्थान	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
निजी क्षेत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मौज्दात परिवर्तन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल आन्तरिक माग	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वस्तु तथा सेवा निर्यात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वस्तु तथा सेवा आयात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
खुद वस्तु तथा सेवा निर्यात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	१००.०	१००.०	१००.०	१००.०	१००.०
खुद साधन आय	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल राष्ट्रिय आय	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
खुद ट्रान्सफर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल राष्ट्रिय खर्चयोग्य आम्दानी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल गार्हस्थ्य बचत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल राष्ट्रिय बचत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

R - संशोधित अनुमान ।
P - प्रारम्भिक अनुमान ।
स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

तालिका ४
राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क
(आधार वर्ष : २०८०/८१ = १००)

महिना	२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२	
	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन
श्रावण	८४.९८	४.३६	९१.९१	८.१६	९९.९६	७.५२	१०३.९२	४.०९
भदौ	८५.०२	३.२९	९२.३०	८.५४	९९.५४	७.७१	१०२.८०	३.८१
असोज	८५.६७	४.२४	९२.९६	८.५०	१००.१५	७.४७	१०३.४१	४.८२
कार्तिक	८६.२७	५.०४	९४.०४	८.७०	१००.३२	६.७०	१०४.१०	३.९०
मंसिर	८७.५८	७.११	९३.९६	७.३८	१००.०९	५.९५	१०४.०९	५.०८
पुस	८७.३०	६.५६	९३.६४	७.२६	१००.२६	६.०९	१०६.८८	६.२१
माघ	८७.२१	५.९४	९४.३१	७.८८	९९.८४	६.०१	१०२.९१	४.३१
फागुन	८८.३६	६.४४	९४.९३	७.४४	९९.६७	५.८२	१०२.३३	३.०१
चैत	८८.८७	७.१४	९६.०७	७.७२	१००.९१	४.९१	१०३.६८	३.३१
वैशाख	९०.१०	७.८७	९७.९०	७.४१	१०१.५७	४.१०	१०४.५७	२.७७
जेठ	९१.२१	८.४६	९७.९२	७.८२	१०१.००	४.१०	१०४.२७	३.०१
असार	९१.९४	८.५६	९८.७८	७.४४	१०२.३०	३.५७	-	-
वार्षिक	८८.०६	६.३२	९४.८६	७.७४	१००.००	५.४४	१०४.०७*	४.०७*

* एघार महिनाको औसत।

तालिका ५
मौद्रिक सर्वेक्षण

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगहरू	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	चौमासिक (चैत्र) परिवर्तन			
					[illegible]		[illegible]	
	असार	चैत्र	असार	चैत्र*	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible] 1/	[illegible]	[illegible] 1/	[illegible]
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१.२ वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. विदेशी मुद्रा निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. अन्य वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible] 2/	[illegible]	[illegible] 2/	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible] 1/	[illegible]	[illegible] 1/	[illegible]
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मुद्रा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चल्ती निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

* [illegible]

१/ [illegible]

२/ [illegible]

तालिका १
मौद्रिक सर्वेक्षण
(वार्षिक बिन्दुगत)

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगहरू	२०८० चैत	२०८१ चैत	२०८२ चैत*	परिवर्तन २०८०/८१ रकम	परिवर्तन २०८०/८१ प्रतिशत	परिवर्तन २०८१/८२ रकम	परिवर्तन २०८१/८२ प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१.२ वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. विदेशी मुद्रा निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. अन्य वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. सरकारलाई गएको खुद कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. सरकारलाई गएको कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. सरकारी निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. गैर-वित्तीय सरकारी संस्थानहरूलाई गएको कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ग. अन्य वित्तीय संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. सरकारी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. गैर-सरकारी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
घ. निजी क्षेत्रलाई गएको दाबी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२.२ खुद गैरमौद्रिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय (M2)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३.१ मुद्रा प्रदाय (M1+)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. मुद्रा प्रदाय (M1)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मुद्रा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चल्ती निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. बचत तथा मुद्दती निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३.२ मार्जिन निक्षेप	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता (M3)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

* अपरिष्कृत।

तालिका ७
ब्याजदर संरचना
(प्रतिशत प्रतिवर्ष)

वर्ष / महिना	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
क. नीतिगत दर							
नीतिगत रिपो दर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
निक्षेप संकलन/स्थायी निक्षेप सुविधा दर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
स्थायी तरलता सुविधा दर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
बैंक दर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible] तरलता सुविधा दर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख. पुनरकर्जा दर							
विशेष पुनरकर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
सामान्य पुनरकर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
लघु, घरेलु तथा साना उद्यम पुनरकर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
निर्यातको लागि विदेशी मुद्रामा दिइने कर्जा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ग. अनिवार्य नगद मौज्दात (सीआरआर)							
वाणिज्य बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
विकास बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वित्त कम्पनी	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
घ. सरकारी सेक्युरिटी							
ट्रेजरी बिल्स (२८ दिने)*	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ट्रेजरी बिल्स (९१ दिने)*	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ट्रेजरी बिल्स (१८२ दिने)*	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ट्रेजरी बिल्स (३६४ दिने)*	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
विकास ऋणपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
राष्ट्रिय/नागरिक बचत पत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ङ. वाणिज्य बैंकका ब्याजदरहरू							
भारित औसत अन्तरबैंक दर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
निक्षेपको भारित औसत ब्याजदर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कर्जाको भारित औसत ब्याजदर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
औसत आधार दर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
च. विकास बैंकका ब्याजदरहरू							
निक्षेपको भारित औसत ब्याजदर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कर्जाको भारित औसत ब्याजदर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
औसत आधार दर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
छ. वित्त कम्पनीका ब्याजदरहरू							
निक्षेपको भारित औसत ब्याजदर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कर्जाको भारित औसत ब्याजदर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
औसत आधार दर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ज. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबीचको भारित औसत अन्तरबैंक दर	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

* भारित औसत ब्याजदर ।

\# [illegible] Secured Overnight Financing Rate (SOFR), Sterling Overnight Interbank Average Rate (SONIA), Swiss Average Rate Overnight (SARON), Tokyo Overnight Average Rate (TONA) and Euro Short-term Rate (ESTR) [illegible] ।

तालिका ८
मौद्रिक व्यवस्थापन

(रु. करोडमा)

शीर्षक	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२#
क. तरलता प्रवाह	**६६१,८७८.६**	**८०,४७६.३**	**२९०.०**
१. रिपो	३१,६८०.०	-	-
२. सोझै खरिद	८,१७०.०	-	-
३. रिपो बोलकबोल*	१,७९७.६	-	-
४. स्थायी तरलता सुविधा	१७१,७७१.१	१२०.०	-
५. ओभरनाइट तरलता सुविधा	४४८,११०.१	८०,३५६.३	२९०.०
ख. तरलता प्रशोचन	**१०,८२०.०**	**४९७,३६०.०**	**२,११४,३६०.०**
१. रिभर्स रिपो	८,८२०.०	-	-
२. सोझै बिक्री	-	-	-
३. निक्षेप संकलन बोलकबोल	२,०००.०	११६,१२५.०	२७८,४८०.०
४. निक्षेप संकलन बोलकबोल*	-	-	-
५. स्थायी निक्षेप सुविधा	-	३८१,२३५.०	१,८३५,८८०.०
ग. खुद तरलता प्रवाह (+)/प्रशोचन (-)	**६५१,०५८.६**	**(४१६,८८३.७)**	**(२,११४,०७०.०)**

* ब्याजदर करिडोर अन्तर्गतको कारोबार ।

\# जेठ मसान्तसम्मको तथ्याङ्क ।

तालिका ९
निक्षेप संकलन बोलकबोल

(रु. करोडमा)

महिना	१ दिने				७ दिने				[illegible] दिने				[illegible] दिने				[illegible] दिने			
	२०७०/७१		२०७१/७२		२०७०/७१		२०७१/७२		२०७०/७१		२०७१/७२		२०७०/७१		२०७१/७२		२०७०/७१		२०७१/७२	
	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर
साउन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
भदौ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
असोज	-	-	[illegible]	३.०	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]
कात्तिक	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-
मंसिर	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पुस	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
माघ	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
फागुन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
चैत	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
वैशाख	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
जेठ	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
असार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-
जम्मा	-	-	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	

* भारित औसत ब्याजदर।

(रु. करोडमा)

महिना	[illegible] दिने				[illegible] दिने				[illegible] दिने				[illegible] दिने				[illegible] दिने			
	२०७०/७१		२०७१/७२		२०७०/७१		२०७१/७२		२०७०/७१		२०७१/७२		२०७०/७१		२०७१/७२		२०७०/७१		२०७१/७२	
	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर	रकम	ब्याजदर
साउन	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
भदौ	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
असोज	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
कात्तिक	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
मंसिर	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
पुस	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
माघ	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
फागुन	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-
चैत	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-
वैशाख	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
जेठ	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]
असार	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
जम्मा	-	-	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]		-	-	[illegible]		-	-	[illegible]		-	-	[illegible]	

* भारित औसत ब्याजदर।

तालिका १०
स्थायी निक्षेप सुविधा, ओभरनाइट रिपो तथा स्थायी तरलता सुविधा

(रु. करोडमा)

महिना	स्थायी निक्षेप सुविधा				ओभरनाइट रिपो				स्थायी तरलता सुविधा			
	२०८०/८१		२०८१/८२		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८०/८१		२०८१/८२	
	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*
साउन	–	–	२१८,८२३.०	३.०	–	–	–	–	११०.०	७.५	–	–
भदौ	–	–	१८८,२०४.०	३.०	–	–	–	–	–	–	–	–
असोज	–	–	११,१४३.०	३.०	–	–	–	–	–	–	–	–
कात्तिक	–	–	१०४,३८०.०	३.०	–	–	–	–	–	–	–	–
मंसिर	–	–	२२१,७८०.०	३.०	–	–	–	–	–	–	–	–
पुस	–	–	२१८,२४०.०	३.०	–	–	–	–	–	–	–	–
माघ	–	–	३३,७८३.०	३.०	–	–	–	–	–	–	–	–
फागुन	३३,१८०.०	३.०	२३,८३३.०	३.००	–	–	–	–	–	–	–	–
चैत	१०,१३३.०	३.०	२८,३१३.०	३.००	–	–	–	–	–	–	–	–
वैशाख	३३,१३०.०	३.०	४०१,३८०.०	३.००	–	–	–	–	–	–	–	–
जेठ	३३,७४३.०	३.०	४१८,८८०.०	३.००	–	–	–	–	–	–	–	–
असार	१८७,७०३.०	३.०			–	–			–	–		
कुल	७८२,३६८.०	३.०	१,८३३,८७०.०		–	–	–		११०.०	७.५०	–	

* भारित औसत ब्याजदर ।

तालिका ११
ओभरनाइट तरलता सुविधा

(रु. करोडमा)

महिना	२०८०/८१		२०८१/८२	
	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*
साउन	२३,५०१.३	६.५०	-	-
भदौ	१२,५०६.२	६.५०	-	-
असोज	११०.०	६.५०	-	-
कात्तिक	१५,०५५.०	६.५०	-	-
मंसिर	-	-	-	-
पुस	१००.०	५.५०	८०.०	५.००
माघ	०.७	५.५०	११०.०	५.००
फागुन	४,७५०.०	५.५०	-	-
चैत	२३,२५०.०	५.५०	-	-
वैशाख	१५०.०	५.५०	-	-
जेठ	५.०	५.५०	-	-
असार	-	-		
कुल	८०,१५६.१	६.१४	१९०.०	

* भारित औसत ब्याजदर ।

तालिका १२
सरकारी वित्त स्थिति
[illegible]
[illegible]

शीर्षक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल खर्च	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चालू	[illegible]	०.०	[illegible]	-	-	-
पुँजीगत	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	-	-
वित्तीय व्यवस्था	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	-	-
कुल स्रोत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
राजस्व तथा अनुदान	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
राजस्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वैदेशिक अनुदान	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	-
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	०.०	०.०	०.०	०.०	-	-
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

* [illegible]

[illegible]

** [illegible]

तालिका १३
नेपाल सरकारको कुल आन्तरिक ऋण

(रु. करोडमा)

सि.नं.	ऋणपत्रहरु तथा स्वामित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	रकम परिवर्तन (चैत महिना)	
		असार	चैत	असार	चैत	[illegible]	[illegible]
१	**ट्रेजरी बिल**	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ग. विकास बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	घ. वित्त कम्पनीहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ङ. अन्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२	**विकास ऋणपत्र**	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ग. विकास बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	घ. वित्त कम्पनीहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ङ. अन्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
३	**राष्ट्रिय बचतपत्र**	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	-	-	-	-	-	-
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	-	-	-	-	-	-
	ग. विकास बैंकहरु	-	-	-	-	-	-
	घ. वित्त कम्पनीहरु	-	-	-	-	-	-
	ङ. अन्य	-	-	-	-	-	-
४	**नागरिक बचतपत्र**	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	-	-	[illegible]	-	-	[illegible]
	ग. विकास बैंकहरु	-	-	[illegible]	-	-	[illegible]
	घ. वित्त कम्पनीहरु	-	-	[illegible]	-	-	[illegible]
	ङ. अन्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
५	**वैदेशिक रोजगार बचतपत्र**	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ख. अन्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
६	**कुल आन्तरिक ऋण**	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ग. विकास बैंकहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	घ. वित्त कम्पनीहरु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	ङ. अन्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
७	**नेपाल सरकारको नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको निक्षेप/अधिविकर्ष (+)/बचत (-)**	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
८	**कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको कुल आन्तरिक ऋणको अनुपात (प्रतिशतमा)**	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		

GDP Preliminary Status [illegible]

स्रोत: सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय

तालिका १४
नेपाल सरकारको खुद आन्तरिक ऋण परिचालन

रु. करोडमा

सि.नं.	विवरण	२०७९ असार		२०८० असार		२०८१ असार		२०८२ चैत	
		रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपात (प्रतिशतमा)
क	**आन्तरिक ऋण परिचालन**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**
	ट्रेजरी बिल	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	विकास ऋणपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	राष्ट्रिय बचतपत्र		०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	नागरिक बचतपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	[illegible]
	वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०
ख	**आन्तरिक ऋण भुक्तानी**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**
	ट्रेजरी बिल	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	विकास ऋणपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	राष्ट्रिय बचतपत्र		०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	नागरिक बचतपत्र	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	०.०	०.०	[illegible]	०.०
ग	**नेपाल सरकारको खुद आन्तरिक ऋण (क-ख)**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**	**[illegible]**
	ट्रेजरी बिल	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	विकास ऋणपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	राष्ट्रिय बचतपत्र	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	नागरिक बचतपत्र	[illegible]	[illegible]	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	[illegible]
	वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०	[illegible]	०.०
घ	**कुल गार्हस्थ्य उत्पादन**	**[illegible]**	**१००.०**	**[illegible]**	**१००.०**	**[illegible]**	**१००.०**	**[illegible]**	**१००.०**

स्रोत: सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय ।

तालिका १५
वैदेशिक व्यापार*

रु. [illegible]

विवरण	वार्षिक		एघार महिना			प्रतिशत परिवर्तन (एघार महिना)	
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल निर्यात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल आयात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
व्यापार सन्तुलन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल व्यापार	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१. निर्यात आयात अनुपात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
२. कुल निर्यातमा अंश							
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
३. कुल आयातमा अंश							
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
४. कुल व्यापार घाटामा अंश							
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
५. कुल व्यापारमा अंश							
भारत	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
चीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
अन्य मुलुक	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
६. कुल व्यापारमा निर्यात आयातको अंश							
निर्यात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		
आयात	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		

* भन्सार तथ्याङ्कमा आधारित।

तालिका १६
[illegible]

[illegible]

विवरण	[illegible]			[illegible]			[illegible]		
	[illegible]			[illegible]			[illegible]		
	[illegible]	[illegible]	कुल	[illegible]	[illegible]	कुल	[illegible]	[illegible]	कुल
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	-	-	-	-	-	-	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]	कुल	[illegible]	[illegible]	कुल	[illegible]	[illegible]	कुल
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]			[illegible]			[illegible]			[illegible]
[illegible]			[illegible]			[illegible]			[illegible]

तालिका १७
बैंकिङ क्षेत्रसँग रहेको कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति

(रु. करोडमा)

	असार	चैत	असार	चैत*	परिवर्तन (प्रथम महिना)	
	२०७०	२०७१	२०७१	२०७२	२०७०/७१	२०७१/७२
क) नेपाल राष्ट्र बैंक (१+२)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
१. सुन, एस.डि.आर., आइएमएफमा रहेको रिजर्भ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२. विदेशी विनिमय सञ्चिति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
परिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अपरिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ख) बैंक तथा वित्तीय संस्था*	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
परिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
अपरिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ग) कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
परिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल सञ्चितिमा अंश (प्रतिशतमा)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–
अपरिवर्त्य	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कुल सञ्चितिमा अंश (प्रतिशतमा)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–
घ) कुल वैदेशिक सम्पत्ति (ग+घ)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
आयात क्षमता (महिनामा)						
कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति						
वस्तु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–
वस्तु तथा सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–
कुल वैदेशिक सम्पत्ति						
वस्तु	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–
वस्तु तथा सेवा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–
ङ) वैदेशिक दायित्व	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
च) कुल वैदेशिक सम्पत्ति (ग-ङ)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
छ) कुल वैदेशिक सम्पत्तिमा परिवर्तन (विनिमय मूल्याङ्कन समायोजन पूर्व)**	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–
ज) विदेशी विनिमय मूल्याङ्कन (नाफा)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–
झ) कुल वैदेशिक सम्पत्तिमा परिवर्तन (-वृद्धि) (छ+ज)***	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		

तालिका १८
विदेशी मुद्रा खरिद/बिक्री

(रु. करोडमा)

महिना	[illegible] २०८०/८१ खरिद: अमेरिकी डलर करोडमा	खरिद: रु. करोडमा	बिक्री: अमेरिकी डलर करोडमा	बिक्री: रु. करोडमा	खुद तरलता प्रवाह/प्रशोचन: अमेरिकी डलर करोडमा	खुद तरलता प्रवाह/प्रशोचन: रु. करोडमा	२०८१/८२ खरिद: अमेरिकी डलर करोडमा	खरिद: रु. करोडमा	बिक्री: अमेरिकी डलर करोडमा	बिक्री: रु. करोडमा	खुद तरलता प्रवाह/प्रशोचन: अमेरिकी डलर करोडमा	खुद तरलता प्रवाह/प्रशोचन: रु. करोडमा	भा. रु. खरिद २०८०/८१: भा.रु. खरिद	अमेरिकी डलर बिक्री	भा. रु. खरिद २०८१/८२: भा.रु. खरिद	अमेरिकी डलर बिक्री
साउन	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भदौ	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
असोज	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कात्तिक	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मंसिर	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
पुस	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
माघ	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
फागुन	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
चैत	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
वैशाख	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
जेठ	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
असार	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–	–	–	–	–	[illegible]	[illegible]	–	–
जम्मा	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
नेपाल

फोन नं.: ०१-५७१९६४१
Website: www.nrb.org.np